

Gerardus Dorneus
Dictionarium
Theophrasti Paracelsi

Adam von Bodenstein
Onomasticon Theophrasti Paracelsi

1981
Georg Olms Verlag
Hildesheim · New York

G. Dorneus · Dictionarium Theophrasti Paracelsi
Dem Nachdruck liegt das Exemplar der Bayerischen
Staatsbibliothek München zugrunde.

Signatur: Med. g. 366

A.v.Bodenstein · Onomasticon Theophrasti Paracelsi
Dem Nachdruck liegt das Exemplar der Niedersächsischen
Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen zugrunde.

Signatur: 8° M. Chir. III 63235

Die fehlerhafte Paginierung wurde beibehalten.

Nachdruck der Ausgaben Frankfurt 1584 und Basel 1575.
Printed in Germany
Herstellung: Strauss & Cramer GmbH, 6945 Hirschberg 2
ISBN 3 487 07066 9

Dictionarium
THEOPHRASTI
PARACELSI,

Continens obscuriorum vocabulorum, quibus in suis Scriptis passim utitur, Definitiones:

A GERARDO DÖRNEO collectum, & plus dimidio auctum.

FRANCOFORTI,

Anno M. D. LXXXIII.

3

CLARISSIMO VIRO,
PIETATE, ERVDITIONE, AC
CAETERIS ID GENVS VIRTVTI-
BVS ORNATISSIMO, D. SAMVELI
Siderocrati, sincerioris Philosophiæ, Medi-
cinæq; Doctori celeberrimo, Reue-
rendissimi D. Præfulis Episco-
pi Spirensis Medico,

Gerardus Dorneus S. D.

Dolliciti salis, quod Mercuriū nostrum in sui balsami naturam, suo balsamo conseruet, ac vniat cū sulphure suo præter naturā, igni, putā supernaturali, vt perbellè tria hæc arcana simul principia conueniāt in vnum corpus geogamicum (vt aiunt) constantissimè persistens, iam primum recordatus sum, & eius vnā quod scribit Paracelsus noster in Aurora sua ca. 5. Sapientes videlicet Magos per suum sal, puta sapientiam & considerationem, asseuerasse creaturas omnes ad vnitam substantiam adducendas, ac mundationibus hanc in extremè sublimem naturam, penèque diuinam ascensuram, vt occulta vi

suæ proprietatis, miranda perficiat opera. Similitudine desumpta, vt apparet, ab eiusmodi resuscitationis opere diuino, mox inde subiūgit, materiã ad Monarchiã nostram vtilẽ, in terram (vt ait) esse redituram, hoc est, in sal sapientum paucissimis notum: indeque per Magicam separationem, perfectam substantiam emerfuram. Sal itaque nostrum non est sal vulgi, quod panis, aut eduliorum vocant à suis condimentis, at est sal à sapientibus & Magis, industria maxima comparatum, & arte, non auro, neq; argento venale, sed gratia diuina solùm adeptum exreuelatione. Sal hoc nobis reuelat Paracelsus libello suo, videlicet Onomastico potissimùm, suorum in arte sua propriorum vocabulorum: quibus De vita longa libro 3. cap. 2. fatetur interdum se ludere velle. Quid mirum? Inuentoribus nouarum artium, aut saltem earum quæ transierant in obliuionem, instauratorib⁹, pro arbitrio noua fingere vocabula, quibus inuentũ hoc suum recens indignis contegant, optimè licet: præsertim in his, quæ Deus non nisi pau-

paucissimis, ijsque pijs hominibus, nota voluit esse. Non omnibus enim distribuit olim prophetiæ donum altissimus, at illis dūtaxat, quos eo dignatus est. Salutem autem omnib. obtulit, at saluum fieri nō contingit, nisi paucis, ijsque solūm qui lucem eius, in mundum vniuersūm venientem, recipiunt: quibus etiam dat potestatem filios Dei fieri. Non ex carne vel sanguine, minū ex volūrate hominum, sed ex Deo nasci hos voluit: Sic etiam arcanorum suorum ipse dispensator solus esse: non hominem ad hoc officium destinare. Testatur nobis id ipsum æterno suo verbo per Scripturas sacras, prophetis suis tantūm reuelato, vulgo autem velato, ne margaritas conculcet. Arcanorū igitur homo nihil, nisi velatum indignis hominibus, at filiis dignatis perceptibile, docere debet, ni Dei velit indignationē incurrere. Quāquam piē fatemur Christum reuelasse omnia, quæ ad salutem nostram necessaria sunt, verūm palām esse noluit ea, quæ sibi suisque; referuauit in thesauris, vti sunt eius aduentus tempus, hora nostræ mortis &

alia pleraque, de quibus dixit, neminem ea nouisse nisi Patrem, & eos quibus ipse reuelare voluerit: Et si nihil tam occultum, quod suo tempore solum ipsi cognito, non reuelabitur. Si quid igitur ante hoc tempus, homini cuiquam reuelare uolet bonus Pater, quod uelatum esse uult alijs, cur palam faciet homo, quæ Deus non uult omnibus fore manifesta? Ioanni suo reuelauit Apostolo, quæ ipsum & scribere, & quæ non scribere iussit. Hinc patet impie nos ac iniuste conqueri de occulta sapientum scriptione, quam si non intelligimus, est quod existimemus, Deum nolle nos huius aut illius arcani facere participes, imò nobis debitorem non existere, ut illa intelligamus, ad quæ nos uocare non uoluit, sed ad alia nobis magis expedientia. Hoc ergo sal sapientium est, quod ipsorum scripta sic temperat, ut indignis aut non uocatis uelata sint, filijs uero sapientiae dignificatis manifesta. Qua ratione quæso posset humanus intellectus, indignos à dignis discernere melius, quam ab ænigmatum resolutionibus? Experimento nullo Deus indiget, cui soli cognita sunt omnia. Sed
Aposto-

P R Æ F A T I O. 7

Apostolum suum Ioānem in Apocalypsi, occulta scribere nonnulla voluit, quæ adhuc in præsens tempus non plenè cognita sunt, nec erunt fortasse, donec ipse veniat, qui reuelare solus debet, nēpe Christus Iesus. Dixit etiam Apostolis suis: Vos estis sal terræ, id est, sapientia in terram à Deo demissa, quod si (inquit) euanuerit, in quo salietur? hoc est, sapientiæ nihil in terris mansurum est, nihil virium, neque virtutum, si sal hoc Patris altissimi doctrinæ, per filium suum in terras allatæ, recesserit, eò rediens vnde venerat, sine fructu. Summè nobis est igitur sal hoc supernaturale, satum in terram nostram naturalem, venerandum: de quo præcedentibus Paracelsi libellis, tibi meritò nuncupatis, longè lateque tractatum est. Verum enim vero, quò faciliùs ipsum sal cognoscas, ad ea quæ commentatus sum in dictos libellos, & hunc tertium accedere volui, quem loco salis præcentibus annectere visum est mihi necessarium. Cùm per istum, & suas definitiones occultorum venatrices, sal hoc in suis

cuniculis delitescens, eruere poteris. Cuius, quod sciam te maximè studiosum esse, tibi dicari per me debuit, ad confirmationem animorum nostrorum in mentem vnam, idque per tertium hoc medium vniionis amicitia perpetuò duraturæ, ut alter ego tu sis, & vice versa. Quare in Christo vale mecum, qui tecum item valere cupio.

BENI-

9
BENIGNO LECTORI DE
singulis rectè iudicanti.

AD Paracelsi quoscunq; libros intelligendum, ex eius mente genuina in primis ac præ cæteris maximè tibi necessarium erit, singula, quibus ludere, suo more, delectatur suis cum discipulis interdum, vocabula peregrina probè, & ad vnguem cognita habeas. Ne fortè hæsitans in istis, ad labyrinthum, ex quo te facile non explicueris semel implicatum, prolaberis. Sunt enim plurimi, qui professionem artis Paracelsicæ facientes, illa difficiliora suis interpretationibus reddunt, quàm sint per se ipsa: nõ perpendunt ea, quæ præcesserant, & quæ sequuntur, esse medijs quibusq; referenda, priusquam iudicandum. Si quidem vnum & idem, eodem quoq; modo prolatum diuersis locis, diuersimodè quandoq; fuerit, nedũ in Paracelsicis, verũ etiam in plærisq; aliorum authorum scriptis, intelligendũ. Quapropter tibi cõsultũ esse per me cupiens, quò nil magis opto, quàm studiosos abditæ veritatis in semitam rectam adducti, Onomasticon (vt vocant) siue Dictionarium priorum arti spagyricæ nominum, siue per au-

thorem impositorum, siue non, à me prius tamē editum, iamq̄ denuò reuisum, & cum plurimis auctum, in lucem optima quaq̄ fide, ac diligentia promulgare volui. Quo tandem valeas ipsum ad finem quoruncunque Paracelsi librorum octauæ formæ (quod aiunt) curare tibi compingi, et ad manum quoties voles, tanquam præsentem & interpretantem habere præceptorem. Hunc ergo tecum semper gestato, manibus terito, donec omnia sua memoriâ fixa teneas, vt qua tibi summè proficua sunt futura, & laborum hac in re assumptorum, te minimè pœnitēbit. Vale.

TRACTA-

11

TRACTATVS DE OB-
SCVRRIORVM LOCORVM ET
VOCVM IN SCRIPTIS PARACEL-
si passim occurrentium, definitionibus.

A

ACETVM philosophorum, est aqua mercurialis, quam aliàs lac virgineū appellat, quo metalla solui perhibet. Acetum radicale, est acetū destillatum ex sua radice vel matrice, dicitur etiā aqua soluēs. Adamita est tartari quædam species. Adech, est interior & inuisibilis homo noster, qui singulorum exemplaria præfigurat in animo nostro, quæ manibus suis postea fingit ac imitatur exterior iste homo noster visibilis, vterq; iuxta suā naturā operatur. Aërdadi sunt spiritus corporei in aëre degētes. Æs non semper cuprū denotat, sed quandoq; aurum vel argentum à natura sine alterius metalli aut lapidis permixtione, purum & per se generatum metallum, ex quo moneta cudebatur olim, vt modò ex alijs arte humana separatis. Primò natum in Galilæa, sed in parua quantitate. Nostri temporibus visum est simile, sed rarò nec nisi pro miraculo reperiri contingit. Æthna dicitur ignis subterraneus, inuisibilis

& sulphureus, qui lapides sub montibus adurit in carbones gagati per similes, resina & bitumine quodammodo pleni sunt, ut carbonum ex ligno vice nonnulla nationes utatur, & praesertim fabri ferrarij. Nonnullis locis videndum se praebet vno tempore magis quam alio, ut in Siciliano regno, eo monte qui nomen hoc ipsum habet, item in regno Neapolitano Puteolis non longe à Neapoli. Olim veteres causam eiusmodi flagrationis admirati, nec valentes eam post multam indaginem reddere, tandem eò desperationis deueniunt, ut inter celeberrimos philosophos, physicos, atq; medicos, Empedocles vnus in medias Aethnae flamas deuorandum sese coniecerit, verecundia potius quam ignorantia victum. Item Caius Plinius eiusdem ignis fumo sese non aliter suffocandum exhibuit. O vesana hominum ingenia, qui dum ignorare nihil volunt, experiuntur multos labores sustinuisse ut nihil scirent, praeterea quae damnosam mortem inferunt, exultantes latius esse non viuere, quam non scire, quae tamen non ignorabant esse transitoria! Mulierculae quidem absoluta coquina, prunas ardentes in ollam norunt concludere, ne per minimam rimulam aëri pateat aditus, ad hunc modum
 pror-

prorsus emoritur & suffocatur ignis, qui nisi per aërem, & in ipso viuit. Si tamé priusquam extinctus sit omnis, vt vel scintilla superfit, facto spiraculo reuiuiscit, ac in pristinum statum redit. Non secus de Æthneo iudicandum, qui suam in mundi cetro ducit originem, terraq; vt olla continetur. Verum non caret suis spiraculis circum terræ globum hiantibus, per quæ modò per hoc, iam demum per aliud vitam & nutrimentum haurit ex aëre. Si verò suis careat spiraminibus, haud aliter quàm de ollari mulierum igne fiat necessum est. Videte quæso, quàm aniles causæ philosophos infideles mouerunt, atq; torserunt in mortem vsque. Latioré ignis huius naturalis rationé, vbi de mysterio magno increato Paracelsum interpretatus fui libro qui De luce naturæ inscribitur, inuenietis. Hactenus de Æthna mineralium igne, ac patre generali dictum sit, quantum loci ratio patitur.

Æstphara est incineratio carnis vel substantiæ corporis.

Æthnici, dicuntur spiritus ignei, vel spirituales homines igne flagrantés, qui varijs modis & formis apparent, vt igneæ flammæ, titiones, globi sphericæque prunæ, idque in sulphureis montibus.

Alcali dicitur sal omne quod extrahitur è cineribus vel calce cuiusq; materiæ per lixiuium elixatum.

Alcahest, mercurius dicitur præparatus, nonnulli volunt esse tartarum, mens tamen auctoris facile deprehenditur à præparationis eius descriptione. (stantia.

Alchymia, est impuri separatio à puriore sub-
Alcol, aliquando scriptum alcool, vel alcohol, est pulvis in minutissimum pollinem factus, vbi nihil additur ad nudam vocem, alioqui restringitur per adiunctum.

Alcol vini, est aqua ardens rectificata.

Alcubrith, vel

Alcur, est idem quod sulphur.

Alcosol (vel vt nonnulli volunt) alcosol, est stybium siue antimonium.

Alandahal, est colocynthis.

Alembroth, est sal mercurij, vel sal philosophorum & arris. (rium.

Alembrot defecatum, est sal tartari, & magiste

Aliani sunt spagyri palpitantes.

Almizadir, est viride æris.

Altey plumbi, est materia dulcis ex plumbo.

Alufar, est manna.

Amalgama, est impastatio auri, argenti, vel alterius cuiusque metalli cum argento viuo.

Amianthus, est lapis alumini scissili vel plumoso

- mofo natura conditione q; similis, igne nõ
vritur, quapropter & salamáder appellatur.
- Amidum** vel amilũ, est albifsima farina con-
creta in panes ad solem.
- Amygdalę** apud chirurgos, caro dicitur super-
flua, quę nascitur ad linguę radicem.
- Amnis alcalifatus**, est aqua transiens per cal-
ces terrę, ex qua desumptum est alcali.
- Anachus** est spiritus incorporeus.
- Andena**, est calybs ex regionibus Orientalib.
aduecta, quę liquefcit igne haud fecus atq;
aliud quodque metallum, fundi que se per-
mittit in formas.
- Anathron** vel anachthron, species est salis qđ
super petras in modum vñeę albę & lapi-
deę nascitur, nonnulli sal nitrum appellat.
Falsò putarunt antiqui fel esse vitri, cüm
fit potius fel lapidum.
- Anatrum**, est vitrum in colores varios lique-
factũ, quod vulgari vocabulo smaltum ap-
pellant, vel terra Saracenicã.
- Anthos** extra vegetabilem rorismarini signi-
ficationem, & ad metalla vsurpatum, si-
gnificat elixir ex auro, vel eius quintam ef-
fentiam.
- Anatomia** effata, parens est morborum.
- Anticar**, est borax.
- Anatris** vel antaris, est mercurius.

Aniaday, verum tempus significat æternū,
& nouum in futuro mundum & paradisi-
sum.

Aniadum, est cœleste corpus, quod in nobis
Christianis plantatur à Spiritu sancto, per
sacro sancta sacramenta, vel est homo spiri-
tualis in nobis regeneratus.

Aniadus est rerum efficacia.

Aniada, sunt fructus & vires paradisi & cœli,
sunt etiam sacramenta Christianorum, in
physicis verò significat astrales vires, atque
cœlestes, vt sunt, quæ per influentiam, ima-
ginationem, æstimationem, & phantasiam
nos ad vitam longam prouehunt, ex dono
Dei tamen, & ad æternam sollicitant.

Anodyna sunt indormitiua medicamenta.

Anodus est id, quod ex nutrimento separatur
à renibus.

Anontagius lapis philosophicus.

Anima saturni, est alcy atq; dulcedo plumbi.

Annus philosophicus, est mensis communis
vel ætas.

Annus aniadin, est vita longa.

Anotafier

Aliocab

Alemzadar

} est sal armoniacum.

Antera, est medicina tracta de hyacinthis, si-
militudine sumpta à flauo citrinóve colore
floribus innascente.

Apho-

- Aphorismus** ut pro consueto fumitur, scilicet regula generali in medicina.
- Aqua cœlestis**, est vinum rectificatum, ut cœli quodammodo naturam & similitudinem induat, multis peractis reuolutionibus.
- Aqua cœlestina**, est aqua mercurialis.
- Aqua corrodens**, est acetum & omnis liquor corrosiuus.
- Aqua fecû vini**, est ea, quæ fit ex calce fecum vini, uer marmor dissoluta in modum olei tartari.
- Aqua lubricata** est ea, quæ fit cum muscilaginosis, ut sunt saccara, iulep & similia.
- Aqua permanēs** est ea, quæ fit ex duobus perfectissimis corporibus metallicis, per philosophicam solutionem.
- Aqua saturnia** est ea, quæ naturam in se retinet primorum trium, ut sunt aquę thermarum à natura dictorum naturaliter medicatæ, per quæ transeunt.
- Aqua soluēs**, est acetum, ut suprâ. destillatum.
- Aqua ster**, est visio nostris oculis aliquando representans aliquid quod verè non est, at solum apparentia quadam, nõ re ipsa existit.
- Aquila**, quę auium regina est, usurparur nomine pro sale armoniaco, propter leuitatem in sublimationibus. Verùm Paracelsus in multis accipi vult pro mercurio auri præcipitato.

Aquila philosophorum, est mercurius metallorum, id est, metallum in primam sui materiam redactum.

Arbor maris, est corallum, quòd fruticis instar in mari crescat vegetetque.

Arcanum in genere, vt occultissimū quid significat, Paracelso pariter occultā in rebus naturalibus virtutem incorpoream, & ceu vitæ perpetuæ ac immortalis è cælo in eam deriuatæ participē, quæ multiplicari possit arte ipagyrica supra priorem conditionē.

Archaltes, est Paracelso terræ fundamentum, siue columna, quòd à suis confortibus sustentari non videatur, sed ab alio magnali & arcano Dei videlicet, hoc ipsum Archaltem vocat.

Archeus, est summus, exaltatus, & inuisibilis spiritus, qui ieparatur à corporibus, exaltatur & ascendit, occulta naturæ virtus generalis omnibus, artifex, & medicus. Item Archiatos supremus naturæ medicus, qui rei cuiq; suum Archeum peculiarem, & membro cuiilibet occultè per Arē distribuit. Itē Archeus primus in natura, vis est occultissima, res omnes producēs ex lliaste, diuina virtute nimirum suffulta duntaxat.

Ares, est naturæ dispēsator in trib. primis principijs occultis, vnde singula constant, qui rebus omnibus formā, speciem, & substantiam

tiā in cuique suam peculiariter disponit, vt propriam, & nō alienam, induat naturam specificam. Notanda est igitur inter hęc tria pulcherrimè ordinata diuinitus in natura differentia. Vt pro scholarum consuetudine loquar. Iliastes est generis generalissimi substantia, consistens in prima rerū omniū vniuersali materia, hanc in tria genera primum disponit, videlicet in sulphur, mercurium & sal, primus naturæ dispensator Archeus, indeque res producit omnes in proxima sua genera. Tandem accedit Ares alter naturæ dispesator, ex generibus formas & species producit in indiuidua.

Ardentia sunt quę in cibum & potum non assumpta, sunt vstionib. obnoxia natura propria, vt ista; carabe, terebinthina, gagates, & similia.

Aridura, est corporis vel membrorum omnimoda consumptio, vel syderatio, vt vocant. Arles crudum, guttę sunt mense Iunio cadentes, roris instar in Maio stillantis.

Aromata, cuncta sunt quę suauem & gratum admodum odorē de se præbent ac fragrantiam, quę aliàs aromatica generaliter appellantur.

Aroph, est mandragora.

Arfaueck, dicitur arsenicus sublimatus.

Arsenicum, est fulgur metallorum, est etiā sal

ipforum, & saturni, quod aliàs artanek, vel artanech reperitur nonnullis locis.

Artetiscus dicitur, qui membri defectum patitur alicuius.

Arthoicum, est oleum rubeum, ex radicibus herbarum vnà cum pane simul in fimo digestis, arte tractum.

Alphaltum, est bitumen ex limo terræ & aque tractum, ad similitudinem picis.

Afcedentia signa, dicuntur vel astra firmamenti cæli, & præcipuè syderei spiritus.

Afaphatum, est serpigo, vel impetigo, aut intercutanea scabies in poris generata, vermiculorum instar, edunt, si comprimatur cutis, fila oblonga nigro capite profiliencia.

Afala, dicitur nux myristica.

Afalia vermes, dicuntur in ligno nascentes, vel inter afferes, aliàs teredones.

Asthma, pulmonis est morbus, vel peripneumonia, vnde graua suspiria.

Astrum hoc loco dicitur virtus & potentia rerum ex præparationib; acquisita, vt sulphuris astrum est eius accensio, qua vertitur in oleum præstantissimum. Item astrum salis est eius in aquam vel oleum resolutio, qua pariter maiores vires induit, quã antea habuerat. Mercurij pariter astrum, est eius sublimatio, qua miram acquirit vim & potentiam naturali sua maiorem atq; subtiliorẽ.

Astrum

- Astrum exigne**, est ardens ignis instar & vehementis impressionis.
- Athanor vel athanar**, est furnus in arte spagyrica potissimum reuerberatorius, nonnunquam etiam alterius vsus, iuxta arbitrium artificis adaptatus.
- Atramentum** varia significat iuxta adiectionem, vt sutorium, est cuperosa interius rubrum calcanthum, scriptorium ad penam aptum: fuligineum ad typographiam: item album, viride, coeruleum, atq; destillatum ex viridi, quod Romanum vocant, aut ex alio quopiam.
- Attractiua**, dicuntur medicamenta, aliàs magnetica, quæ vim ad se trahendi habent, ex similibus etiam attractiuis composita.
- Augurista**, dicitur superstitiosus artifex, qui suam artem in speculis, crystallis, & in aquis exercet, præcipuè in volucrum cantu volatuque, vt ex eis præfagiat: aliorum etiam ritus obeandem causam obseruat.
- Aurum planatum**, est quod foliatum aliàs vocant, aut malleatum.
- Aurum potabile**, est liquor auri sine corrosiuo, quod paucissimi norunt eorum etiam, qui parant indies in hominum perniciem potius, quàm ad salutem.
- Aurum vitæ**, est aurum præcipitatum, & in summam rubedinem cinnabaris tritæ similitu-

dine reuerberatum, præstâtissimum quod ex proprio suo mercurio fit, ac præcipitatur.

Auftrorantia, alia est superstîtio quædam excogitata ex ventorum obseruationibus, vt quum astra ventorum in summâ, vltra consuetudinem, vehementiam erumpunt, inde futuri præfagium homines otiosi magis, quàm curiosi pronunciant.

Axungia de mumia, quæ interdum mumia de medullis etiam scripta reperitur, est medulla ossium.

Azoth, est argentum viuum ex quo uis corpore metallico tractum, & propriè mercurius corporeus. Paracelso præsertim, est vniuersalis & indifferens medicina rerum, speciem omnem exuta, & intensissimâ induta vim, atque centralem quandam virtutem generalissimam, reliquas omnes medicinas in se concludit, non aliter quàm prima reliquas omnes substantias, exclusis accidentibus. Hanc in ensis pomo conclusam quocunq; locorû ierit, gestasse secû perhibetur.

B.

BAlneum Maris, vel maris, vt multi vocari volunt, est furnus destillatorius aquâ continens, in qua calente vasa chimica ponuntur ad putrefactionem suæ materiæ quâ capiunt, ad separationem, & id genus humidarû ascensionû perficiendas operationes.

Bama-

Bamahemi sunt curriculi supernaturalium.

Balneum roris, vel roriturum, est furnus in quo supervaporem aquæ duntaxat, vasâ destillatoria suspenduntur, ut aquæ corpus non contingant, alio nomine vaporosum, aut vaporarium vocauimus.

Balsamum, est substantia corporum à putredine conseruans, balsamus aliàs à nonnullis scribitur. Est internus & externus. Internus in humano corpore, temperatissima quædam est substantia, non amara, non dulcis, non acerba, neq; sal minerale, sed sal liquoris, quod à putrefactione validissimè præseruat humana corpora: dicitur etiam naturæ corporis gluten temperatissimum. Breuius sic definitur: Est salis interioris liquor, suum à corruptione corpus tutissimè præseruans naturaliter. Externus verò terebinthina vocatur à Paracelso, nullam ignis violentiam passa, sed digesta. Itè est omne quod celeriter sanat, à Germanico sermone ad chirurgiam adaptatum nomen duabus dictionibus bald zamen, id est, celeriter coniunctum. Dicitur etiam oleum ex omni corpore destillatum, & ad summū gradum puritatis adductum. (ctus.

Balsamus de mumijs, est balsam⁹ de carne trabas.
Balsamus elementorum externus, est liquor mercurij externi, aliàs mumia elemento-

rum externorum, & propriè rerum firmamentalis essentia, quam etiam nonnulli quintam vocant.

Blachmal, est materia liquefactione plurimum vnà metallorum cõfusa, in sulphur iniecta.

Barnabas vel potius barnaas, est sal petræ vrinarium, quod etiam acetum acerrimum

Basiliscus minor, est stellio. (dicitur.

Berillus, est speculum ex crystallo superstitiosè consecratum ab auguribus.

Berillistica, est ars in eiusmodi specillis visiones obseruandi.

Befachar fungus dicitur.

Befonna muscarum fungus.

Bifematum, est omnium leuissimū, pallidissimum, & vilissimum plumbum.

Bitumen, est sulphurea terra.

Bolus dicitur lutum, quod minerale nullum in se habet. Boletus idem.

Bothor aut cõsi, sūt apostemata paruula quedam pustulosa faciei candida.

Botin, est terebinthina certo suo tempore collecta, quum plus virium à cœlestibus hausisse putatur. Est etiam balsamus ex eadem tractatus artificiosè, aliàs butimo.

Borium, est apostema proueniens in gula veluti struma.

Boxus dicitur viscus in arbore nascens, vt viscus quercinus, &c.

Braf-

Brassadella vel brassatella, est ophioglossum, aut lanceola, quam etiam linguam serpentinam vocant.

Brunus, est sacer in membris, aliàs Erysipela, vulgò ignem S. Antonij vocant, nonnulli vindictam eius.

Bruta, cœlestis est virtutis influentia, quæ per animalia bruta rationalibus manifestatur, vt in chelidonia per hirundinem, in sale per ciconiam clysteris vsus, & id genus alia multa.

Butyrum saturni, est quod suprà altey atque dulcedo plumbi.

C.

CAbala vel Cabalia, est occultissima scientia, quæ diuinitus vnà cū Lege Moyfi tradita fuisse fertur, asserentibus etiam Rabbi- nis Hebræis, cuius Persæ diligentissimi cul- tores atque professores extiterunt, vt patet ex appellatione suorum sapientum. Magos vocant suos sacerdotes & arcanorum peri- tissimos viros, quales fuerunt illi tres qui Christum ex Oriente venerunt adoratum, & non reges, vt stultum vulgus hæctenus existimauit. Literis olim nō, sed auricula- riter tantum tradita, mox atq; superstitiosi homines, simiarum genus, & muli, cœperūt eam calamo suo conspurcare, degenerauit in superstitionis monstrum, quo factum,

vt Magia, vera atq; diuinitus hausta per spiritum solum sapientia, pro Necromantia, & Nigromantia hac tempestate habeatur, vt etiam sapientem esse nefas sit, periclitenturq; quisquis eam profiteri palam volet: infidelium verò stultitiam publicè docere, sit præclarum & insignis scilicet sapientiæ munus, nullusq; sapere iudicetur, qui non cum infidelibus maximè stultescat.

Caballi, vel **Cabales**, sunt lemures, & astralia hominū corpora, qui ante prædestinatum vitæ curriculum repentina morte quæpiam extincti sunt. Isti postmodum oberrare putantur super terram lemurum instar, donec terminus prædestinatæ vitæ completus sit, vt quod viuere corporaliter debebant, spiritualiter adimpleant: si credere fas est, veræq; religioni Christianæ dissonum esse nõ cõperiat ex scripturis sacris, vnde petendus lapis lydius, quo reprobatur omne quod ex auro non conflatum est euangelico.

Cacedonium tartarum, est materia peccas in corpore humano, ob separationem facultate segregatiua factam, non succedente mox expulsua.

Cafa dicitur pro camphora.

Calcanthum, est vitriolum.

Calcinatū maius dicitur omne quod arte spagyrica dulce factum est, quod ex propria
sua

- sua natura non erat, vt mercurij dulcedo,
plumbi vel eius anima, salis & similiū, quæ
celerrimæ consolidationis existunt.
- Calcinatū minus, est omne quod à natura dul
ce est, & citissimè curat, vt saccharum, māna,
tereniabin, noftoch, & similia quæq;
- Callena, species est salis petræ.
- Caleruth, est indicium desiderij ad primum
perpetuum, vt quum quidpiā in primam
materiam redire cupit ex qua prodierat.
- Calliette, sūt fungi flauī in plātis iuniperinis.
- Calx mercurij, est præcipitatus mercurius.
- Calx veneris, est viride aëris.
- Calx saturni, est minium.
- Calx iouis, est spiritus iouis.
- Calx martis, est crocus calybis vel ferri.
- Calx solis, est aurum calcinatum.
- Calx lunæ, est argentum, calx argenti, vel azu
rinus flos eius. (terra.
- Calx permanens vel fixa, est incremabilis ma
- Calx peregrinorum, est tartarum.
- Calx lignorum, est cinis eorum.
- Chaos, præter omnium rerum congeriem,
Theophrasto est aër, & prolliafte suprà di
cto, vel Illiastro sumitur.
- Chaomantia, est ars qua præfagiū sumitur ex
- Claretta, est albumen ouorum. (aëre.
- Cambuca, est apostema vel vlcus in inguinē.
- Caput corui, est antimonium.

Caput mortuum, est fex reliqua manens à de-
stillationibus.

Carbones cœli, sunt stellæ.

Carbunculus, est apostema vel pestilens vlcus.

Cardonium, est vinum herbis medicatum.

Carena, est viceffima pars guttæ.

Cassatû, est sanguis in venis inualidus, & mor-
tuus, sanguinis boni transitum & motum
obstruens.

Cafeus præparatus, est residentia viscosa ma-
nens in fundo lactis ex cafeo defluentis.

Cathimia, est argenti spuma.

Cauda vulpis rubicûdi, est minium ex plûbo.

Cautela in arte spagyrica, est habitu cõparata
quædam industria, qua facilius obeût suas
operationes, ac perficiunt artis huius pro-
fessores.

Cauterium, est instrumentum chirurgorum,
quo aperiût cutem & carnes exustionibus,
est etiam medicamentum in eius locû sur-
rogatum, quod suo corrosiuo citra dolo-
rem aperit.

Cedurini sunt crassa ingenia.

Celsa, musculus aliàs dicitur vitæ, pulsus per
singulas corporis partes oberrans.

Cenigdam vel cenigotam, est instrumentum
chirurgicum, quo craniû capitis epilepsia
laborantibus aperitur.

Ceniotemiû, est mercurius ad morbû Gallicû
præparatus. Cinifi-

- Cinificatum, idem quod calcinatum.
Cervicula, spiritus est ossis de corde cerui.
Chaos, quære in summo Iliaste.
Character Veneris, est amor loco scuti in ad-
uersis sustinendis.
Chymus est fex. Chymia feculentia.
Chiromantia, penes Paracelsum, non solum
circa lineamenta manuum consideratur, ve-
rum etiam in reliquis indicijs in toto cor-
pore observatis, venis atque ductibus.
Cineritium, est cinerum auri vel argenti, quod
à nonnullis regale vocatur.
Cherua, est cataputia.
Cheiri Paracelsicum absolute positum absque
ulla adiectione, si de mineralibus fiat sermo,
argentum vivum denotat, si vero de vege-
tabilibus, flores vegetabiles. Cum per adie-
ctionem reperitur ad hunc modum, flos
cheiri, ex argento significat album elixir, vel
eius quintam essentiam, non secus atque
flos anthos, auri rubeum elixir.
Cherio, est externorum elementorum occul-
ta accidentalis virtus & non qualificata na-
tura calliditatis vel frigiditatis.
Cherionium, est id, in quo natura non potest
alterari, ut crystallus à natura induratus li-
quesieri non potest, ut ille, qui fabricatur
arte.
Cherubin, est virtus & influentia cœlestis, de-

- minatio atq; potestas super omnes dominationes & potestates, à Deo procedens in terram, & super omnes homines. De hac diuina gloria legitur amplissimè apud Paracelsum, in expositionib. Psalmorù Dauid.
- Chifir minerale**, à nonnullis interpretatur aurum, verùm ego ex præcedentibus iudico esse quodcunq; sulphur generis metallici.
- Chybur vel Cibur**, est sulphur.
- Citrinulus**, est crySTALLUS pallidus.
- Citrinulum**, pharmacum est ex colcothare, id est, vitriolum calcinatum, & in suum alcali reductum: comparatione facta ad crySTALLUM, ob transparentiam eiusmodi salis pallidam, diaphano crytallo persimilis.
- Citrinula**, est flammula, herba Paracelso multùm familiaris, vt passim in suis scriptis reperitur.
- Cist**, vel aliàs kist, est capacitas duarum mensurarum vini, vel sesquimensuræ iuxta locorum diuersitatem.
- Clissus**, est virtus rerum occulta, vadens & rediens ynde primùm exiit, vt virtus radicù in caulem transit, ac reliqua quæ surgunt ex eis, tandè in eas reuertitur post autumnù, ibidem per hyemem totam delitescit vsque ad primum ver, & ætatem.
- Cælum spagyricù**, sublimis est pars vasis philosophici vel oui sui.

Cœli planetarū apud Paracelsum, proprij sunt orbes ipsorum sphæræque, non fictici, quibus tribuuntur motus ab infidelibus, quos etiam æquè cognouerunt in cœlo, atque potuerūt in terris Empedocles & Plinius Phisicorum historiographus. Æthnicas flagrationes inuestigare. Si quod in terris est, ignorarunt, quod immenso distat intervallo, quī benè dijudicare potuerunt aliter, quàm per fallaces cōiecturas? Siquidem ob suam infidelitatem, veri nullius fieri participes ex suis speculationib: ac imaginationibus æquum esset. Cùm verè visiones meditationum fidelibus duntaxat reseruatæ sint à Deo, falsæ contrà procedunt ab inimico veri, speculationesque sequuntur infidelium, quibus in sortem ea pars contigit.

Cohoph siue cohop, Paracello familiarissima dictio, repetitiones significat destillationū vel sublimationū, ad feces reddito liquore, ab eis tracto sæpius, qui vel materię proprius est & naturalis, vel in vehiculū adiectitijs.

Cohos, est omne quod cutis in toto humano corpore cōcludit, allusione ad chaos facta, quo iam in ordinem diuinitus redacto, & non vt prius informi, cuncta comprehenduntur, quæ creata sunt, ad minoris ordinati cahos, vel cohos vtilitatem.

Colcothar apud Paracelsum propriè intelligi-

tur vitriolum, & serpens, aut lacerta viridis quæ propriam caudam deuorauit, hoc est, quod aqua propria fixatum est ad hunc modum videlicet. Ab ipso tota sua per destillationem abstrahitur aqua, quæ rursus capiti suo mortuo trito redditur & reaffunditur, abstrahitur vt prius, atq; refunditur toties cohophando, vsque dum eò deuenit, vt nullam de se præbeat amplius aquam, quantumuis vrgeatur igne seuerius. Comuniùs etiam intelligitur caput mortuù, simplici modo citra cohophationem rubificatum ex vitriolo, quod etiam atramentum rubeum appellatur à nonnullis. Et ironicè vocatur à Paracelso Henricus rubeus, in derisionem aliquorù emétitorum chirurgorum & circulatorù, qui hoc solo medicaméto conabátur omnia cum vlcera, tum vulnera curare, & huic vnico remedio tanquam anchoræ sacræ innitebantur, perdetes potiùs ægros, quàm seruantes. Nec desunt adhuc, qui hac tempestate vitriolum, sulphur, & alumen concremata, vulgò passim per omnes ferè nundinas exponunt magno pretio venalia, quæ vili pecunia compararunt, lapidem sanctum prædicantes è longinquis & ultramarinis regionibus allatù, imò ex proxima pharmacopolia, quocuncta curantur vlcera & apostemata, præfertim

fertim loculorum negotiatoris vlcus in apostema rursum intumescit rusticorum nummulis. Sic mundus in æuum decipi concupiscit, vt nullo vnquam admonitus exemplo vel periculo resipiscat. Habeat igitur quod quærit.

Collatenna, est herba quædam vt nonnulli volunt, pes leonis vulgò dicta, iuxta formam externam. Colla sic nūcupata, quòd huius instar conglutinet; alij specificum esse volunt stipticum.

Colica, est tartarus resolutus, morbus intestinorum fixus in intestino colo.

Coleritium, est liquor compositus ex corrosiuis metallorum inimicissimis materialibus, quo probatur aurum ad lydium lapidem affricatū, & cui nullum metallum præter aurum solum resistere potest, vnde cognoscitur è vestigio, si quod aliud auro permixtum sit, hoc omne mox euanescit, mutato colore ea parte qua coleritium illitum fuerit, cætera non madefacta colorem affricati auri seruante. Putum verò ac purum nihilo prorsus immutatur eo liquore.

Cometz, est gutta semis.

Complexio, est natura patris. Aliàs est qualitas calidi, vel frigidi: hoc habet naturam agnatam sibi humidam, illud verò siccam. Duę sunt igitur complexiones, & non qua-

tuor. Nam calidum propria natura simplici nō permixta, semper est siccū, & si quandoq; humiditatem admittit, à frigido mutuatur, vt hoc ab illo siccitatem, quam aliquando recipit accidentaliter.

Compositum absolute positū, est corpus non separatum.

Confirmamētum, est astri corpus in homine, vel est sidereū in homine, vel astrale corp^o.

Confortatiua aut confortantia, sunt medicamenta, quæ corda hominum atq; naturam corroborant, vt expulsiua virtus eius valeat accidentia noxia quæuis excludere coho. Potissima totius medicinæ methodus, in qua totus spagyricus labor potissimū infundat. Nā sibi met ipsi natura medicus esse debet, homo cui medici nomen tribuitur, minister naturæ tantū, & seruus veri medici. Siquid vltra præsumat, temerarium esse naturæ persecutorem, imò perditorem hominum, est quod sciatur, nec id celatum oportuit.

Congelatiua, sunt medicamenta fluxus omnes sistentia, cōprimentia, & exiccantia.

Conglutē, vel cōglutinātū, est quod ex putrefactione in materiam glutinosam vertitur.

Consolidatiua, sunt externa chirurgorū medicamēta, vulnere & vlcera carnibus recentibus expleantia, & cicatricem obducentia.

Con-

- Consolida**, quæ aliàs dicitur à Paracelfo Aurea Sophia, est herba quædam. flores habens citrino colore tinctos & rotundos, vt flammula, frondes verò yfopo non abfimiles, in Carinthia vulgaris admodû, in alijs regionibus non vsque aded frequens, neq; nota.
- Constellatio**, dicitur supernorum astrorum; vel corporum in inferna virium atque virtutum impressio, & operatio, qua conueniunt in concordantiam quandam naturalem. De hac habetur excellentissima præ cæteris ars & scientia physica, quæ propriè Physiognomia signata rerum naturalium, in sympathia superiorum ad inferiora dicitur, non extans, sed cum plarîsq; alijs Paracelficis scriptis excellentioribus suppressa. Quæ si prodiret in lucem, tum demum cognosceretur ab inuidis naturæ persequutoribus, & ipsius, qualis Philosophus & Physicus extiterit Germantus Apollo Paracelfus, quâtoq; interuallo Græcos & infideles Philosophos omnes à tergo reliquerit.
- Constrictiua**, sunt chirurgicalia medicamenta stiptica, sua virtute labia vulnerum comprimentia.
- Contorsio**, tormentum est intestinorum.
- Cótractio & contractura**, membrorû est impotentia, viriumq; suarû naturalîû destitutio.
- Conseruatiua**, Physicorum præsertim, sunt

medicaméta, vitam & corpus à corruptionibus præferuantia. Talia potissimum ex eis rebus petenda, quæ longiorem vitam ac temperatiorem à natura nacta sunt, qualia sunt inter vegetabilia, quæcunque semper virent hyeme pariter ac æstate, longiori que tempore perseverant: inter animalia quæ diutius ac sanius viuunt: inter mineralia, quæ mumialis essentiæ liquorisve plus habent: & inter metalla, quæ sunt ærugini minus obnoxia. Talia non sunt conferua rosarum, violarum, & cætera, quæ conseruatione ipsamet indigent, ac mutuatur à saccharo. Pudet præscorum inuenta recensere.

Costrum, intermedia pars diaphragmatis.

Cor inter mineralia, dicitur aurum.

Corbarum, est cuprum.

Cornu cerui, in chymicis est alembici rostrum.

Est etiam in medicinalibus apud Paracelsum herba vulneraria, ob similitudinem foliorum ad eiusmodi cornua alludentem naturaliter, ex arte signata.

Corpus, est subiectum in quo virtutes rerum delitescunt.

Corpora cælestia spagyrorum, sunt astrales virtutes, in sua materia existentes.

Corpora supercælestia sunt ea quæ per mentem in imaginatione solum, & non per oculos carnos cognoscuntur. Spagyrorum subiecta sunt mirabilium operum.

Corpus

Corpus inuisibile, est anima, siquidem tenet medium inter corpus visibile, qua de causa corpus ea parte vocatur, & inuisibile dicitur, quia participat cum spiritu inuisibile. Notandum interea, has definitiones phyficas, & non theologicas esse, ne quis anam calumniandi sibi faciat.

Corrosiua sunt chirurgorum medicamenta, superfluas & inualidas carnes exedentia.

Cortex maris, est acetum Philosophorum.

Coruscus, est auricula muris.

Cotoronium est liquor.

Cruor salis, est sal separatum à primo sale, vitio secundæ digestionis.

Cycima, est letargium.

Cydar, est iupiter.

Cyphantú est vas destillatorium, vel ars ipsa.

D.

DArdo, est successiua generatio propagatoria.

Daura, folium est ellebori, aliàs aureum.

Demotinus lapsus, repentina mors.

Descensorium, est furnus chymicus, in quod deorsum fluit liquor à crassa materia separatus.

Derfes, est occultus terræ vapor, ex quo nascitur omne lignum, & crescit.

Diaceltateffon, est speciale remedium ad fe-

- bres, ex Paracelsi inuentionibus.
- Diameter spagyricus**, est temperamentum.
- Diapensia**, est alchimilla.
- Diaphanum**, est id quod transparendo lucet.
- Diaphoreticum**, est medicamentum sudoris expulsiuum.
- Diasatyrium**, est confectio venerem excitans.
- Diatessadeltion**, est mercurius præcipitatus.
- Dienez**, sunt spiritus duriorum lapidum habitatores.
- Digestio**, est operatio chymica, vel spagyricus gradus, alludens ad stomachi humani digestionem, in quo & per quem materia decoquitur in separationem puri ab impuro. Nonnunquam vsurpatur pro furno vel vitro, in quo magisterium hoc adimpletur.
- Discus solis**, est argentum viuuum ex auro.
- Diuinatio**, est incertum quoddam præsagium à cogitationibus ex propria luce desumptis: vt cum dicitur, hoc mihi mens aut cor præsagiuuit, vel animus meus angelus indicauit, et similia vulgò prolata.
- Diuertalium**, aut diuertallum, est generatio, quæ fit ex elementis.
- Dracunculus**, est brassatella, ophioglossum.
- Dubelech**, est apostematû cõcauitas in genere.
- Dubelcolep**, est cõpositio ex corallo & carabe.
- Duelech**, est tartari species in humano corpore, lapis spongiosus valde periculosus.
- Duenech**, est antimonium.

Dulce-

Dulcedo saturni, est althey, vel cerussa.
 Durdales, sunt spiritus corporei inhabitatores arborum.

E.

EDelphus, dicitur omnis qui ex elementorum natura prognosticat.

Edir, est calybs vel ferrum.

Electrum penes Theophrastum, est mixtura cōpositi metalli ex omnibus iuxta Planetarū obseruatas cōiunctiones, in vnicū metallicum corpus cōflatis & colliquatis. Ex simili cōstabat Virgilij campanula, tempore regis Artus, quæ adulterio contaminatos, tam viros quàm mulieres, de ponte in aquā præcipitauit solo sonitus clangore, liberato rege à suspitione, quā finistrè de sua conceperat vxore. Ferrur etiam (quod experimēto nonnullis spagyris constat) ex similitè cōflato compositoq; metallo, cyphus gustatorius fabrefactus, venenū aut toxicum nullum admittere, quod si fortè inijciatur, ebullire quicquid liquoris eo cōtinetur, edito strepitu maximè perceptibili, ac si nitrum in prunas conijceretur.

Aliud narrat Paracelsus tractatu de similis electri cōpositione, se vidisse quendam Hispanum habentem eiusmodi campanulam, pondere vix sesquilibrè, perquā inscriptis nōnullis characteribus & verbis, tos

spectra prodigiaque quot velles, conuocabat, edebat, & abigebat pro suo arbitrio. Voluit is persuadere Paracelso, vim & energiam campanulæ totam in verbis & characteribus magis quàm in sonitu, vel metallo consistere. Verùm Paracelsus, rem nõ ita se habere vt asserbat, etsi pro variatione scripturæ varia etiam ederentur prodigia, maximam potetiam in metallo sitam esse deprehendit. Hæc dicta solùm, vt sciatur quid Electrum apud Paracelsum denoter, non semper carabem paleas attrahentem, neque cyprium æs calaminari lapide tinctum, alio nomine laton.

Elementum apud Paracelsum, est corruptibilis ac transitura mudi essentia, & omnium quæ patiuntur mutationem, anxietatem, arque necessitatem in diem vsque postremi iudicij, consumptionisque huius inferioris mundi. Est etiam essentia spirituum in elementis degentium ac delitescentium, & astrum eorum.

Elementa matrices rerum sunt, in & ex quibus generantur, subalterna tamẽ elementis Paracelsi, quod istorum singula quatuor illa contineant, ac sint generaliora. Nõ prætereundum hoc loco, quod in Phycis notatu maximè dignum, & minùs hæctenus animaduersum. Quò quid in occulta natura

tura simplicius, eò generalius à spagyris & adeptis Philosophis esse cõperitur: & quanto specialius, tantò compositius ac materialius, vt ita loquar ex arte. Exemplo, quanto magis ab indiuiduorum essentia species remouetur, tãtò proximiùs accedit eorum materia ad elementa simplicia, necnõ forma ad influxũ vel influens vniuersale simplicissimum, attamen generalissimum. Non sic in manifesta natura, in qua partes specialiores, imò deteriores magisque degeneres existunt, quò remotiùs à suo toto recedunt. Hinc fit, quia principia rerũ naturalium in se continent omnia potèntialiter. Verissima est igitur spagyrorum sententia, de occultæ naturæ ad manifestam, & e contra, diuersitate.

Elephas, est aqua fortis.

Elixir propriè, est fermentum, cuius minima quantitas sui generis ingentem molem, in pastam sibi similem penetrando cõglutinat. Pasta Paracelso hoc loco spiritus est vitæ hominum, internusque vitæ balsamus. Elixir autem externus arte balsamus ab externis conquisitus, ac præparatus in spagyricum fermentum.

Emunctorium, est locus expulsionis corruptus, per quem exitum habet, valida pel- lente natura suffulta viribus externorum

Enochdianum est quod vitam longā habet.

Entali, est alumen scissum, & quandoque ex sale gemmæ conflatum arte spagyrica.

Enur, est occultus vapor aquæ, ex quo nascuntur lapides.

Erodinium, est indicium alicuius rei, vel future historie, quæ tantisper adhuc latet homines, donec adueniat, tum demum vocatur ex incerto notum & certius præfagium.

Escara, vel estphara, dicitur caro nigra & emortua, quæ per cauterium, vel medicamentum corrosiuum, à bona viuaq; carne per chirurgos separatur ac decidit.

Essaræ, sunt pustulæ parvæ scabiei bullarum instar, nisi quod carnē habeāt exuberantē.

Essatum essentialiale, est vis, potentia, & virtus quæ vegetabilibus & mineralibus inest.

Essatum vinum, est destillatum & rectificatum herbis ac similibus expletum, ad earum essata essentialia extrahendum, ut vinum de chelidonia, perficaria, pulmonaria, melifera, & cæteris.

Essentia quinta, iuxta Paracelsi definitionē, est materia quædam ab omnibus, quæ natura produxit ac vitam habet, corporaliter tracta, separataq; ab omnibus impuritatibus, & mortalitate vel corruptione, atq; ab omnibus elementis subtilissimè repurgata. De hac lege latius in Archidoxis.

Essila,

Efsila, est tinctura, solis calore facta, vel in facie, vel alia quavis parte corporis in cute.

Effodinum, est certū rei futuræ præfagiū ex iudicio, contrariū Erodinio suprà definito.

Esthiomenus, est corruptissimū apostema, totum membrū depascens instar lupi, vel herperæ mordacis.

Euestrum, est firmamenti perpetuum in elementorum quadruplici mundo. Est etiam propheticus spiritus, qui per signū vel præcedens aliquod iudiciū præfagit, ac aliquid futuri certò prædicit.

Excrementa generaliter, sunt omnia superflua per naturam eiecta. Mulierum excrementa sunt menstrua.

Exitura, generaliter est omne apostema quod saniem eiicit.

Exorcista, superstitiosus est artifex, qui manes & spiritus adiurationibus euocat, ac apparere facit.

F.

FAbā, est tertia pars scrupuli.

Fabiola, est flos fabarum.

Fatum, est in armeni, perpetuū & insensibile quiddam astrorum cœli, solis & lunæ.

Fel draconis, dicitur argentū viūū ex stanno.

Fel vitri, est spuma vitri.

Fenestra, pro intelligentia sensus.

Fermentum, est materia firma tanquam fixa, quæ suæ naturæ materiam, ad suam firmatam conditionem præparat, quam etiam ante præparationem non magis quàm illa habebat, vt fermentum panis est farina firmata vel consolidata in pastâ, quæ farinam similem, raram & discontinuam, in aliam pastam fermentatam adducit.

Ficus cutis, est verruca innascens cuti ad crura æquorum, medicamentum aptum ad matricem.

Fido, dicitur argentum viuum, & nonnunquam aurum.

Fida, est argentum, & aliquando aurum.

Filius vnius diei, est lapis philosophicus.

Filum arsenicale, est arsenicum sublimatum.

Fimus equinus, est digestio quoquo modo facta, siue per fimû, siue per calentes tepidosq; humores.

Firmamentum est cutis in homine duplex, vt fixa & non fixa testa.

Flagæ, sunt spiritus qui norunt occulta & secreta hominum.

Flegmon, apostema commune.

Flos cheiri, est auri essentia.

Flos sectarum croe, nõnulli volunt esse flores ex croco, ob additionem croe, putantes errorem illorum qui scripta Paracelsi manu non exactè legerunt e, pro ci. Ego verò per transf-

transpositionem deprehendi esse florem muscatæ nucis, vt sonath anthos denotat. Fœnix, vel Phœnix, est filius vnius diei, vt supra.

Fœdula, est fungi species.

Folia dauræ, quasi folia aurea.

Fons Philosophorum, dicitur balneum maris.

Formæ rerum, influxus dicuntur cœlestium, quos à superioribus habent inferiora quæuis, occulta potentia, vis, atque virtus vniuscuiusque rei.

Formicæ, apostemata verrucalia, porrælia.

Fugile est aurium in regionibus apostema.

Fuligo metallorû, propriè dicitur arsenicum, sed vsurpatur pro mercurio.

Fulmè hoc loco, sunt flores cupellati argenti, in ipsius cum plumbo repurgatione, vnde fulminare metalla, idem est ac repurgare, potissimùm quæ perfecta dicuntur.

G.

G Amatheï, sunt lapides quibus cœlestes vires, & supernæ constellationes imprimuntur, mirandis characteribus, imaginibus & figuris insigniti vel cœlati, quales aliquando natura fabrefactos videre sæpissimè cõtigit è montibus erutos, quandoque secundum ripas aquarum.

Camohææ sunt imagines, ex influentia su-

- percelesti conceptæ, & impressæ.
- Gamonymū, est vnica anatomia harmonica.
- Glacies dura, est crySTALLUS.
- Gladialis, est ars qua iuxta firmamēti cursum
astrorum, gladij cuduntur & enses, quibus
& incudes resistere non possunt, vnde vo-
catur aliàs incusma.
- Gelion, dicitur pro folio.
- Geomantia, est ars & scientia terrarum notis-
sima. Sed hoc loco dicitur quum astra terre
sefe palàm faciunt hominibus, vt inde pro-
phetiam aut præfagium sumant, quod for-
titur effectum. Dicitur etiam Astronomia
terre, quę dupliciter operatur, aut per astro-
nomicas calculationes, vel per puncta.
- Geluta, est herba carlina.
- Gemma tartarea, dicitur lapis vel calculus
generatus, ex diaphano & perspicuo tar-
taro.
- Genula, est planta degenerans ex transplan-
tatione pastinacæ.
- Gibar, est medicina metallica.
- Gigantes, sunt elati vel proceri supra vel præ-
ter naturā homines, aut citra leges naturæ.
- Cluren, est Paracelso sinoniam, vel vt nonnulli
volūt sinophia, liquor viscosus, albus & cla-
rus in omnibus iuncturis instar albuminis
in ouo, perspicua materia, in qua si genere-
tur tartarus ob sal resolutum quod habet
in se

in se quandoque coagulatum, oritur inde podagra, cuius etiam locum, & verum domicilium esse asserit.

Glutinis tenacitas, est resina mineralis.

Gluta, dicitur vis tenacis picis, & efficacia.

Gnomi, dicuntur homunciones vel spiritus potius corporei sub terra viuentes, alias pygmæi, cubitali vix altitudine.

Græca magia, est ars superstitiosa à Græcis inuenta, vel saltem culta, visiones vanas tractans, qua efficiebant vt apparerent ea, quæ verè non erāt, indeq; magnam apud ignarum vulgus sapientiæ captarent existimationem, cum nihil aliud esset quàm oculorum aciei, per obfuscationem vel obtusionem, transmutatio, ex imaginationibus hominum sumens exordium, quorum assensus cum infideli conatu, per omnis mendacij machinatorem coniungebatur in similitudinem. Quid non molitur in vanis hominibus hac via nequam artifex?

Grauus, lapis est porphyrites, cuius vsus vt marmoris in arte spagyrica, ad spontaneas rerum solutiones potissimum est idoneus.

Grilla vel Grillus, apud Paracelsum est vitriolum sua sponte resolutum in aquam. Nonnulli putant à natura talè exhiberi liquorem. Sunt qui hoc nomine salis armoniacæ aquam appellant.

Guarini, sunt homines ex influenza cœli vi-
uentes.

Guma, est argentum viuum.

Gumicula, est valeriana.

Cutis rosacea, est rubedo præsertim in facie. si-
milis illi quæ tinctura est in origine lepræ.

H.

Hæmorrhoides, est sanguinis in ano pro-
fluuium.

Hal, dicitur sal.

Halcyon, vel alcion, est glacialis auicula.

Harmel, est semen rutæ syluestris.

Haro, species est filicis.

Hel, est mel.

Henricus rubeus, est colcothar vitrioli.

Helebria, est species veratri nigri rubeos flo-
res edentis.

Heliotropium, est melissa Paracelsi.

Helismidan est mumia balsamita.

Hinicula, genicula, vel vt suprâ gumicula, est
valeriana. Verùm puto variationem ex er-
rore scribentum.

Homunculus apud Paracelsum, est excellen-
tissimum quoddam arcanum, siue medi-
camentū, arte spagyrica tractum de baculo
potissimo vitæ naturalis in homine, cuius
formulam huc apponere minimè pigebit.
Nemo non mente captus negabit vitæ ba-
culum

culum esse nutrimentū eius, & præcipuum in hunc effectum esse triticum atq; vinum, à Deo & natura præ cæteris ad vitæ sustentationem alimentum ordinatum, vraliorum principem. Proinde Præcelſus nutrimentum hoc prætulit, ex quo sanguinem alimenti generaret, ac inde sperma formandi sui homunculi. Allusione haud inepta nutrimentum pro vita sumitur, & potissimè quia in vitam transmutatur. Vitam rursum pro homine, siquidem nisi viuat, non homo, sed cadauer est hominis tantum, & vilissima pars, quæ pro homine haud congruè sumi potest, vti bene & eleganter nobilissima pro toto. Quatenus igitur nutrimentum siue alimentum vitæ, vita est hominis, homo pariter dici potest, vel homunculus id quod ex hominis sanguine & vita generatur, vtpote pygmæus umbratilis homunculus postea natus gigas que renatus, &c. Hæc pauca doctis sufficiant, qui plura volet, intelligere nihil videbitur eorū, que ad occultum sensum trahi consueverunt in allegorico vel ænigmatico sermone. Rem tandem feliciter, & alacriter aggressi prosequamur.

Tritici optimiq; vini partes æquales vitro clauso Hermeticè, putrescant equino fimo (nimirum balneo maris, dicto per similitudinem caloris) diebus tribus naturalibus,

vel vsque dum habeatur materia germinata, quæ mortario trita exprimatur per pannum lineum in succum albū, instar lactis, fecibus abiectis. Eiusmodi liquor ponatur vitro vt prius clauso ad digerendum, vel macerandum equino vt antea fimo marino diebus quadraginta, vel potius quinquaginta. Si probè temperetur balneum continuo & mediocri calore, materia conuertitur in sanguinem & carnem spagyricā instar embryonis. Hæc est prima & proxima materia, ex qua generatur sperma duplex patris & matris generantiam homunculū, sine quibus generatio nulla fieri potest, quæ ad humanam generationem, siue animalem accedat.

Ab huius embryonis sanguine & carne separatur aqua per balneum, item aër per cineres, & seruetur vtrunq; elemētum per se. Postmodum ad feces posterioris destillationis affusa aqua destillationis prioris, simul in balneo putrescant diebus decem. Secundò iam destilletur aqua, vehiculum ignis, vnà cum igne simul & balneo, separatur aqua, dum ascendere volet quidpiam, & seruetur per se, deinceps in cineribus posito vase destillerur etiam ignis seorsim. Hactenus elemēta quatuor ex suo chaos embryonio separata sunt, & nō separata sunt, quod infra

frà declarabitur, non priùs tamen quàm respòdeam obiectioni quę hoc loco fieri posset ab aduersarijs Paracelsi. Multa fortassis (inquiēt) olim de suis tribus cõcionari passim in omnibus scriptis suis, quæ modò retractare palàm est, etenim chaos (quod embryonem vocat) in quatuor elementa partitur: en quàm sibi met constare videtur novus hic philosophus, qui iam tria rerum stavit prima principia, modò quatuor. Habetisne? stricte admodum tenete, ne vobis euadat, partam occasionem hãc argumenti loco solidi scilicet, congratulamur.

Terram itaq; feculentam reuerberari iubet ars spagyrica clauso vase, spatio dierũ quatuor naturalium, interea tamen aqua primæ destillationis destilletur balneo, vt quarta pars abijciatur, reliquũ eius destilletur calore cinerum, & affundatur suæ terræ reuerberatæ. ac in arena destilletur igne vehementi, refundatur, abstrahatur, ac refundatur cohobado quater, sic habebitur aqua admodũ clara quę feruetur. Postmodum affundatur aër huic terræ, ac destilletur igne vehementi in aquã clarã, splendidã, & odoriferã, feruetur seorsim. Tũ demum affundatur ignis aquæ suę primę, & putrefiãt in balneo simul per tres dies, & inde per arenam aqua destilletur, quæ adustionẽ ignis secũ adfert,

destilletur iterū per balneū quicquid ascen-
dere poterit, ignis in fundo manens seor-
sum ponatur. Aqua hæc postrema rursus
affundatur suæ terræ, ac simul balneo mace-
rentur diebus tribus, deinceps per calorem
arenæ tota destilletur aqua, & balneo sepa-
retur quod ascendere volet, residuū in fun-
do manens cum priori residuo seruetur. A-
qua iterum terræ affundatur, abstrahatur,
ac separetur vt prius, donec in fundo nihil
reliqui maneat à separatione per balneum.
Quo peracto aqua postremò iam separata
confundatur cum igne suo residuo, ac bal-
neo maceretur diebus tribus vel quatuor,
postea destilletur in balneo omne qd isto
calore poterit ascendere, quod in fundo re-
federit in cinerib⁹, destilletur ab igne, quic-
quid eleuabitur ex firmamēto, est inferiori
aëreum quid balsamitum influxus firma-
menti superioris, & quod in fundo manet
igneum quid impressum eidem ab eodem,
id est inferiori à superiore. Hi postremi duo
liquores adscribuntur duobus primis prin-
cipijs, prior mercurio, posterior verò sul-
phuri, Paracelso non elementa, sed eorum
vitales partes, velut spiritus & anima natu-
rales quæ ipsis inerant à natura. Rectifican-
dum est vtrunque, & in suum centrum cir-
culari motu reflectēdum, vt mercurius hic
vnà

vnà cū aqua sua superiore loco seruata clara & odorifera, præparetur, sulphur autem per se. Modò restat vt tertium principium intueamur. Reuerberata terra trita super murem lapidē, imbibatur aqua sua, quæ supra redundat à postrema separatione liquorum balneo facta, vt hæc sit quarta pars ponderis suæ terræ, & calore cinerum congeletur in suam terram, idq; toties fiat proportionē seruata, donec terra totam aquā suam ebiberit. Postremò tandem hæc terra sublimetur in album puluerem, instar niuis candentem, fecibus abiectis, quæ sunt inimici nequam, lolium in agrum naturæ factum, ex tenebris exterioribus ortum peccati semen, terraque damnata, binarius diiunctionis, copulam vnionis & concordie, in rebus omnibus naturalibus, nō secus atque in supernaturalibus, impediens. Sublimata verò terra iā à tenebris libera, verum est chaos elementorum, ista namq; occulta continet, cū sal naturæ sit, in quo delitescunt, tanquam in suo centro reflexa. Tertium hoc, est Paracelsi principium & sal, matrix in qua priora duo spermata viri & mulieris parētum homunculi, mercurij videlicet, atque sulphuris, indēda sunt, ac simul in vtero vitreo sigillo Hermetis obsignato concludenda, ad veram homūculi genera-

tionē ex embryone spagyrico peritā. Foliū
hactenus versum habes aduersarie, quod con-
uertaris & ipse à persecutione veritatis na-
turalis.

Homunculi, superstitione sunt imaginū, lo-
co vel nomine alicuius fabricata, vt attra-
lem hominem inuisibilem contineant, cu-
ius causa ficta fuerūt in supersticiosū vsum.

Horizon, mercurius auri.

Humor vitæ, fomentum est & pabulum calidi
naturalis, aliàs humor radicalis.

Hydri sunt succi siue fructus.

Hydromantia, est ars sumpta ex astris aquæ,
quum in ea sese palam faciunt hominibus,
ab inundationibus inuistatis, fluctuatio-
nibus, alijsque apparentijs. (lis.

Hydropiper, est perficaria, rubeis tincta macu-

I.

Iaspis, est lapis hæmatites.

Iassa, est herba trinitatis.

Ictericia rubea, est Erysipelas.

Ideus, est architectus mentalis.

Idiotæ, sunt contemptores verarum artiū, et si
falsarum sint peritissimi professores.

Iesahach, est supernaturale.

Ignis leonis, est elementum ipsum ignis.

Ignis perficus, est vlcus ardoris, incēdio torquēs.

Ignis pruinus adeptus, est essentia quinta vi-
trioli cum tartaro rectificata.

Ilech

- Ilech primum**, est principium primum.
- Ilech supernaturale**, est coniunctio superiorū & firmamentalium astrorum, cum terrenarum rerum astris inferioribus, atq; vino.
- Ilech magnum**, est ascendens vel atrum medicinæ, quod vnà cum ea sumitur, in qua etiam occultum est, non secus atq; in firmamento superiora sidera, item in homine inferiora.
- Ilech crudum**, est cōpositio ex materia primarum primorum principiorum.
- Ileidus**, est aër elementalis: in hominibus vero spiritus est, qui transit per omnia mēbra.
- Iliaster**, aut **Iliastes**, vel **Iliadum**, est prima rerū omnium materia constans ex sulphure, mercurio, & sale, quadruplex iuxta quatuor elementa. Primus est chaos terræ, secundus chaos aquæ, tertius chaos aëris, quartus vero chaos ignis. Item quatuor sunt hominum Iliastri concernentes longæuam vitam.
- Iliaster primus**, vel **insitus**, est terminus vitæ, imò vita ipsa, vel vitæ balsamus in homine.
- Iliaster secundus**, vel **præparatus**, est terminus balsami & vita quam habemus ex elementis, & elementatis rebus.
- Iliaster tertius**, est terminus balsami præparatus, aut vita quam habemus ex quinta essentia.

Iliaster magnus, quartus, est mentis vel animi raptus in alterum mundum, ut raptus Enoch & Eliæ.

Iliaster tamē in genere, dicitur occulta naturæ virtus, ex qua res omnes habent incrementum, aluntur, multiplicantur & vegetant. De quo latius libro de meteoricis generationibus legitur apud Paracelsum.

Imagines sunt metallicæ figuræ vel effigies, in quibus vires & virtutes cœlestes operantur.

Imaginatio, est astrum in homine, cœleste & supercœleste corpus.

Impressiones, sunt fructus inuisibiles, ut stellarum in rebus inferioribus.

Impurum alcali, est eius scuma quæ aufertur in repurgatione post extractionem.

Inanimati, sunt pygmæi.

Inclinatio, est vis naturæ quæ manifestatur in homine quorsum magis proclivis est eius vita, actionum & operationum demonstrationibus.

Incarnatiua, chirurgorum sunt medicaméta, vulneribus cutem obducentia, vel carnes concludentia.

Inclusiua, vide supra, gladialis quid sit.

Incubus, est nocturnus spiritus illudens, fallensq; mulieres in fomno, ac si cum eo rem commiscerent.

Influentia, dicitur attractio virtutum & naturæ si-

ræ siderum, ac planetarum superiorum in animum nostrum, per mentales imaginationes, quas semel haustas & receptas, retinemus, vt nobiscum maneant. Eaque duplex est, vna per creaturam ad nos deriuat, vt influenza cœli per firmamentum: altera verò sine medio quouis datur à datore luminû. Et hæc propriè supernaturalis est, vt prior naturalis vel artificialis, atq; moralis. Influentia verò naturalis, est ea quam infundunt astra superiora firmamēti, ex naturali præscripto in hæc inferiora, quibus gubernant & regunt per inclinationes in hominum brutis alijsque, & per vires & efficacias in insensatis. Inde colligēdum, inclinationem esse brutinam quandam vim, & magneticam attractionem, cui per moralem influentiam reluctari ac resistere facillè (suffulti diuino tamen afflatu, alioqui difficillimè) possumus.

Innaturalia, vel supernaturalia corpora, sunt ea, quæ concipiuntur animo duntaxat. Inde factum, vt quandoq; loquatur quis, mihi videre videor hominem præ oculis, qui tamè plus ducētis milliaribus abest, vel aliquādo vita functus est ante viginti annos.

K.

Kachimia, vel kakimia dicitur immatura me-

talli minera, vel semiperfectum metallum, & nondum à natura absolutum, quod adhuc in primo suo ente, vt infans in vtero suæ matris delitescit. Eiusmodi Kakimiarû species triginta reperiuntur hætenus cognitæ, quas hoc loco recensere longum foret, ac præter vtilitatem.

Karlina, est anethum sylvestre.

Kibrith, est sulphur.

Kymitelevatum, est album cinnabrium.

Kist vel **cist**, est sesquimensura, vel pondus librarû quatuor alicuius liquoris, vel est collæ genus ad cisternas & lapides conglutinandos, latomis non incognitum.

Kobolt vel **cobaltum**, siue **cobletum**, est metallica materia, plûbo nigrior & ferro, splendore carens metallico, liquationem tamen & malleationem admittit.

L.

Labor **sophiæ**, dicitur paradifus, alter mundus.

Lac virginis, est aqua mercurialis.

Lapis pro fixo quouis accipitur.

Lapis philosophorû, est virtus intésissima, & velut in cêtrû arte coarctata, quæ distésa tincturâ exhibet absque numero, de quo satis.

Lapsus demotinus, est correptio repentina morte

morte facta, periculosior apoplectico.

Laterium, est lixiuium vel capitellum.

Lato, cuprū est aureo colore tinctū calaminari lapide, quod ab idiotis physicis electrum dicitur: componitur ex vnico metallo, cū electrum sit ex pluribus. Calaminaris metallū nō, at mineralis materia perfectionē nō assecuta, & cacominerale corpus existit, metallum destruens potius, quā emendans, etsi adaugeat, nam ex ductili friabile reddit. Verum electrum à natura sola cōpositū reperitur ex auro & argēto nullo pretio persoluendū ob admirandas in eo virtutes.

Laudanum. & nō ladanum, est medicina Paracelsi ex auro. corallis, vnionibus, &c. composita. Est etiam materia perlata.

Laudanum, est specificum remediū siue medicamentum Paracelsi ad febres.

Laudina, est angelica.

Laxa chimolea, est sal adnascēs lapidibus, vide supra de anathrone, & infra de vsinea lapidea.

Laxatiua, sunt medicamina sursum atque deorsum expurgantia.

Leffa, dicitur prædestinatio herbarum.

Leffas, est occultus & bulliens terræ vapor, per quem herbæ & plantæ crescunt.

Lephante. siue lephâtes, est prima tartari species, vel bolus, medium tenēs inter lapides & lutum.

Lemures, sunt spiritus elementi aëris, quam Ethnici ymbras & manes defunctorum interpretati sunt.

Lethargyrium in Paracelso, est spuma mercurij, vulgò autem argenti, sed plumbi potiùs argentum repurgantis, eiusdem farinae habetur aureum, eodem artificio vtrunq; paratur inter purgandum, quæ dicta sunt metalia.

Lethargius, est inuestigator minerarum, qui pariter eas inuenit.

Limbus, Paracelso est magnus & vniuersus mundus, semen & prima hominis materia. Est etiam cœlum & terra, superior, & inferior sphaera cum elementis quatuor, & quæcunque his comprehenduntur.

Liquor aquilegius, est vinum destillatum.

Liquor essentialis, est qui à membris interioribus attrahitur, ac in carnem & sanguinem transmutatur.

Liquor mercurij, est balsamus rerum, in quo latet ac cõstitit omnis vis curationis, & per sanandi virtus. Eiusmodi mercurius est vehementissimus in tereniabin, & in nostoch.

Liquor mumiaë, dicitur adeps humanus.

Liquor cum adiectione rei cuius est, oleum est eius, vt liquor terebinthinæ est eius oleum.

Liquor mumiaë de gummi, est oleum gummi.

Liquidum de resoluto, est quod ex sua natura liquidum est.

Liquor

Liquor herbarum, fit ex herbis contusis cum rota substantia, vitro conclusis, & in balneo maris diebus aliquot coctis, succo postmodum colato per pannum, calore cinerum spissitudinem mellis acquirit.

Liquor salis, est balsamus naturæ quo sustentatur corpus ne putrescat.

Locus vitæ, est animi sedes siue anima.

Locustæ, sunt ramorum in arborib. extremitates adhuc recentes atque teneræ, quibus D. Ioannē vsū esse pro cibo scribit Paracelsus, & non venenatis illis animantibus volucrib. vt hætenus interpretati sunt Theologi. Certè mirum videretur, si quis tam austerus, vt viuo animalculo cum melle vesce retur in deserto, vbi tanta arborum copia longè saniores cum syluestri melle præberetescas.

Lorindt, est aquarum commotio cum cœcenus resonantia, mutationis indicium, vt alterationis in firmamento cometa.

Lorcha, dicitur tota locustarum dulcedo, vsq; ad centrum substantiæ.

Ludus, est lapis vesicæ excissus, qui rādem est remedium calculi.

Lumbrici nitri, sunt vermes in fimo vel in terra reperti, à lubricitate sic dicti.

Luna compacta, est argentum fixum vel aurum album.

Lunaria est sulphur naturæ.
Lustum, est pinguedo lactis.

M.

MAcha, est vermiculus volans.
Magia metaphysica, est ars Christianis licita, & non vt multi fingunt ignari bonarū artium, venefica neque superstitiosa, sed supernaturalis, per quam occulta quæuis arcana reuelantur, vt mechanica industrium opus est manuale.

Magia in genere, Latine sapientia, duplex est. Vna est naturalis & licita materq; verę medicinæ, & est occulta naturæ sapiētia, in centrum vsq; latens & abdita, cum qua si humanā rationem conferas, nihil præter merā stulticiā in hac reperies. Verè donū est Dei, cum quo rerum supernaturaliū nobis, & naturalium cognitionem exhibet. Alia autē est magia illicita, tota superstitiosa, diabolica, & ab Ecclesia Christiana veraq; religione damnata meritò, & prohibita, quā Necromantiā appellāt, execrabilis, & nullibi locorū toleranda. Hanc detestatur Paracelsus libello, quē scripsit de occulta sapientia.

Magisterium, Paracelso est arcanum ex naturalibus rebus extractum, absq; vlla separatione elementalī, qua cætera preparari consueverunt, sola tamen additione rerū aliarum,

rum, à quibus, quod extractum est, separatur. De hoc latius inuenies tractatu secundo de Præparat item in Archidoxis Paracelsi.

Magnalia, sunt opera Dei.

Magnesia, communiter est marcasita. Sed ex arte dicitur stannum liquatum, in quod iniectus mercurius vnà permiscetur in fragile substantiam, & massam albã. Est etiã argenti cum mercurio mixtura, & fusile metallum valde, vt cera liquabile, miræ admodũ albedinis, quã magnesia dicitur philosophorũ.

Magneticus tartarus, est lapis in homine durissimus, vt magnes, sed spongiosus. (tum.

Magoreũ, est magicũ arcanũ siue medicamen

Maius noſter, est ros noſter, & magnes philosophicus.

Malek, dicitur sal.

Mandella, semen est ellebori nigri.

Mangonaria, est ars in ponderibus applicata, qua graue quodque paruo labore negotioque subleuatur.

Mandibularũ liquor, est oleum ex mādibulis.

Manna, non solum dicitur ros de celo prolapsus, qui species est balsami & fructus aeris, verum etiã pro dulcedine sumitur ex qualibet retracta.

Marcasita, est materia metallica immatura, tot specierum, quot solidorum metallorũ, est aurea, argentea, stannea, ferrea, plum-

bea, & cuprea, quæ postrema pyrites, & lapis luminis appellatur, rubeo sulphure scattens, & scintillas ex calybe multas excutiens præ cæteris pyritum speciebus.

Marmoreus tartarus, est lapis in homine durus, vt marmor, qui supra magneticus etiã dictus est.

Martath vel martach, est lethargyrium.

Mathematica plurimis constat, Arithmetica, Geometria, Geomantia, Astronomia, Physiognomia, Chiromantia, Perspectiua, &c. Proinde quisquis se pro mathematico venditat, has omnes firmiter callere debet.

Mater metallorum, est argentum viuum.

Materia sapphinea, dicitur liquidum cui nulla inest materia peccans.

Matrices omnium rerum in genere, sunt elementa.

Maturatiua, sunt medicameta chirurgorum, apostemata quæuis ad maturitatem adducuntia.

Mechanopeotica, est inuentio artis aquaticæ, vt fontium in aëra pulforum, fisingarum, aquarum exaltationum per fistulas & ventilia, folles ac similia.

Meditatio dicitur, quoties cū aliquo alio colloquium habetur internum, qui tamen nõ videtur, vt cum Deo, ipsum inuocando, vel cum seipso, vel proprio angelo bono.

Melao-

Melaones vel meloes, sunt scarabei volitantes, colore splendentes aureo, qui attriti suavem edunt odorem, in pratis menſe Maio potiffimum reperiuntur.

Melibœum, est cuprum.

Meliffa non pro apiaſtro, ſed pro manna ſumitur, ex nobilioribus herbis tracta magiſterio.

Meluffinæ, & Melioræ, filię regię, quõdam propter peccata desperabundæ, fuerunt à Satana raptæ, & in ſpectra tranſmutatæ, ſpiritus malignos, lemures horribiles & in immania môſtra. Viuere putantur abſq; anima rationali, & in brutali ſolùm corpore phantaſtico, nutrirì elementis, atq; vnà cū iſtis in extremo die iudicij tranſituræ, niſi cū aliquo homine fortè fortuna matrimoniũ cõtrahant, tum demũ vt ipſe naturali morte interire poſſe, vt matrimonio naturaliter viuere virtute huius vnionis. Eiuſdẽ ſtatus atq; generis plura ſpectra haberi creditur in deſertis, in ſyluis, ruinis, monumentis, arcibus vacuis, & in extremis littoribus maris. Vulgò maledicti vocantur homines, ſed proprio nomine ſpectra vocantur atque diabolorum ſancti, cum quibus verſantur cacodæmones, ſuas illuſiones & portentaperficiunt.

Menſis philoſophicus, eſt tẽpus digeſtionis;

videlicet quadraginta dierum.

Mercurius à natura coagulatus, est solidum metallum. Arte verò coagulatur, aut cum metallis, aut mineralibus, vel sine ipsis per se, aut per alia extra mineralem naturam existentia. Vide suprà tractatu secundo de coagulationibus eius.

Mercurius crySTALLINUS dicitur, qui per sæpius repetitas exaltationes in crySTALLI perspicuitatem adductus est.

Mercurius corallinus, est qui per ouorum oleum, & alias aquas in rubedinem corallinam adducitur.

Mercurius crudus, est is qui nondum separatus est à sua matrice vel minera, in qua generatus est.

Mercurius laxis, est turbith minerale.

Mercurius metallorum præcipitatus, est mercurius ex metallis tractus & præcipitatus, qui mercurius metallorù alias mercurius corporalis dicitur.

Mercurius mineraliù, est oleitas vel vnctuofitas de mineris auri & argenti tracta.

Mercurius regeneratus, est primum ens mercurij.

Mercurialis seu a, est alumnium aqua, in qua mercurius generatur. Est etiam sal purgatiuum aurei coloris, quod in salinis cauernis reperitur, fossoribus optimè cognitum,
vtun-

- vruntur hoc per os ad pneumoniã.
- Metallum currens, est mercurius viuus.
- Microcosmus, est paruus & medius mundus, inter firmamentalem & elementarem situs naturaliter, quia de vtroque participat: quicquid in illis realiter & actu continetur, in homine pariter habetur spiritualiter atque potentia. Quo fit vt vna sit illius & eadem, quæ de illis fieri potest ac debet, anatomia philosophica vera, non mortua cadaveris, sed viua, essentialis pariter & effata.
- Microcosmus peregrinus est externus.
- Minium, est mercurius saturni præcipitatus, seu potius crocus.
- Missadam, est argentum viuum.
- Mitigatiua, sunt medicamenta chirurgica, præsertim anodyna, quæ dolorem sopiunt ac mitigant.
- Mola matricis, est abortiuum quid in matrice generatum.
- Monstra, sunt præter naturam orta quædam animantia, quæ cælum excludit ouo suæ putrefactionis, illicitæ ac nefandæ cõmixtionis. Nihil deinceps de se generant, quodd ex coniunctione duorum cõtrariorum & specie differentium seminum enascatur, vt ex homine & bruto: nonnunquã etiã ex veneficis parëtibus. Inde sumpt'erút olim gigantes originem, & alij contra na-

turæ leges monſtroſi homines. horren-
di viſu, & execrabiles. Nō honeſtiùs hominum
malitia factum, qui bruta diuerſarum ſpe-
cierum vnà vi cogūt, vt equum & afinam,
in generationem baiulorum ſapientiæ
huius mundi: quæ etiam monſtra ſunt ad ge-
nerationē inepta ac ſterilia, ab iſtis abhor-
rēte natura proſum vt ab alijs. Narratur
hiſtoria quæ nō vſq; adeò multis elapſis té-
poribus accidit Salisburgi, de monſtro in
conterminis illis Carinthiæ regionibus
à venatoribus in ſylua reperto, qui cū ca-
nibus illud mordere nolētibus cōprehen-
diſſent, ab iſtis ſolummodò circumſeptum
ad Episcopum ſuum adduxerunt, humana
planaq; facie conſpicuum, manibus, pedi-
bus ac digitis ſimilibus, reliquis verò mem-
bris omnibus piloſum vt brutū. Quatuor
gradiebatur ſatis demisſis pedibus yti por-
cus. Appoſito cibo ac potu guſtare nihil vn-
quam voluit, verberibus, punſtionibus, v-
ſtionibus ac varijs alijs tormētis tentatum
eſt, ſi quid vocis articulatæ vel brutalis ab
eo extorqueri poſſet, at fruſtra. Meticulo-
ſum valde, lucem atque hominum fugiens
præſentiam, abdere ſe quouis loco niteba-
tur, tertia tādē luce, quam rarò compre-
henſa præterire ſolent, interijt.

Morbilli, puſtulæ ſunt venereæ, nōnunquam
etiam

etiam de venereo morbo dicuntur.
 Morellum, est folatrum. (lis.
 Morphea, est species lepræ, alboræ nõ absimi-
 Morus, est apostema, referens aspectu mori.
 Mula, sunt pustulæ ex frigore vel calore ortæ.
 Mumia, dicitur non solum humana caro, bal-
 samo cõdita, sed etiam alia queque, nõ per
 se mortua, sed occisa, & medicata curatiuæ
 facultatis.
 Mumia medullæ, vel de medullis, sunt ossium
 ipsæ medullæ.
 Mumia elementorum, est balsamus elemen-
 torum externorum.
 Mumia transmarina, Paracelso est manna.
 Mumia versa, pro cõversa, liquor est mumia.
 Mucilago, est liquor viscosus ac tenax.
 Mundificatiua, sunt medicamenta chirurgo-
 rum, inualidam & putridam carnem à bo-
 na & viua separantia, atque repurgantia.
 Mustus, est calx alba in yrina.
 Myssadar, est mercurius.
 Mysteriũ magnũ, est omnium rerum materia
 prima, principiũ & mater cunctorum cor-
 ruptibiliũ creaturarum Dei. Videlibro ad
 Athenienses.

N.

NActa, est apostema pectoris.
 Nasda, vel natta, est gibbus.

Narcotica, sunt medicamenta soporifera dolores auferentia, vel vt minùs torqueant efficiencia.

Nebulgea, est fal ex humiditate nebularum decidens super lapides, calore solis induratum.

Necrocomia, sunt prodigiosa præfagia, rei cuiuspiam futurę prænuntia per signa ex aère super terram decidentia, vt cruces olim ac alia multa.

Necrolium est, quod morté pellere, ac vitam conseruare potest.

Necrolica, similia sunt medicamenta.

Necromantia, est ars illitica, quæ cum mortuis operabatur olim, vt quum astra manifestabantur apud mortuos. Is dicitur verè necromanticus, qui mortuos apparere & comparere facit, voces atq; responsa potest ab illis extorquere, qui circuire cogit accedere mirabilia. Quicquid mortuorum capitibus, ossibus, acubus, linteis, pharetris, sepulchris ac similibus arripitur vel adimpletur, sub nefariam hanc artem cadit, quæ necromantia tota supersticiosa est, à Christiano quouis detestanda ac fugienda.

Nenufareni, dicuntur spiritus aère inhabitantes.

Neuta, est pellicula vel oculorum, aut infantum auriculis adnascens, & quandoque totam faciem contegens in partu.

Nigro-

Nigromantia, est ars nefanda & execrabilis, qua diaboli maligniq; spiritus astutè se cogi figètes ab hominibus, vltro interim obediunt in eorum perniciem tantum & nõ aliter, vt repentiè quid è longinquis adferant, aut ad remotissima loca deferant: noctu potissimùm est destinata, quia lucem fugiunt maligni dæmones, vmbra- rumq; sunt ministri ac tenebrarum.

Nitrum, est salugo quædã ex vrinarum congregationibus in sal præparata.

Nitriales, sunt res omnes adurentes & in calcem redigentes, vt sal petrae, vel nitrum, sulphur, &c.

Noboch, instrumentum est necromanticum.

Nodi, sunt articulorum tumores indurati.

Nostoch, est iaculum alicuius stellæ, vel potiùs eius repurgatione deiectum quid in terram.

Inuenitur potissimùm Iunio, Iulio, & Augusto, super latos cãpos, vel in pratis, instar fungi magni vel spongiæ foraminosum quid, & leue, tendens in fuluum & rauum colorem, & vt cogulatum ius, tactum contremiscit. Sunt qui per nostoch ceram intelligunt metaphoricè.

Nuba, est secunda species tereniabin aut mannae, roseo colore, qualis in Hyberina cadere perhibetur.

Nymphæ, siue Nimphidicæ, sunt spiritalis ho-

mines ac mulieres, vel corporei spiritus, a-
 quas inhabitantes, qualis fuit Melusina.
 Nymphidica, metaphoricè spiritus aquarū
 soluentium in arte dici possunt.

O.

- O**brizum, est purum aurum in spadiceum colorem arte calcinatum, aut pulueratum.
- Odorifera, sunt medicamenta, quæ per suum odorem bonum, aut foetidum morbose expellunt.
- Oleitas rerum, in omnibus sulphur earum est.
- Oleum ardens, est oleum tartari ad summum gradum correctum.
- Oleum vitrioli aurificatum, est quod auro dulcoratum est artificiosè.
- Oleum colcotharinum, est oleum ex vitriolo rubeum.
- Oleum squaminum, est tartareum.
- Olympicus spiritus, est astrum in homine, quod efficit ut umbram de se præbeat.
- Operimethiolim, est minerarum spiritus.
- Opitulatiua, sunt medicamenta quæ fluxus stipant & obstruunt.
- Oppodeltoch, Paracelsi præcipuum est unguentum.
- Opopyron laudani, est Paracelsi remediū, quo febris & eius dilatio pellitur.

Ordo-

Ordoleum, est apostema paruum ordeo simile.
 Orexis, est ardor à tartaro excitatus.
 Organopœotica, est ars bellicorum instrumentorum inuentrix.
 Orizonœternitatis, est virtus rerum supercœlestis.
 Orizeum, est aurum.
 Orizeum foliatum, est aurum in tenuissimas bracteas malleo cufum.
 Orizeum præcipitatum, est aurum in crocum suum redactum, admiculo croci mercurij.
 Orobo, est vitrum metallinum.
 Ossa paraleli, est vniuersale medicamentum in podagra.

P.

PAndaliticum, paneriticum, vel passa, est apostema in extremitatibus digitorum.
 Palantina, & Persina, reginæ fuerunt, quales Melusina & Melora.
 Pannus, est macula à natiuitate orta.
 Pars cum parte, est massa ex auri & argenti partibus æqualibus cimentata & graduata.
 Parthenion, est camomilla nobilior aut Romana, quæ etiam pyrola syluana dicitur.
 Pauladadum vel pauladada, est species terræ figillatæ nascentis in Italia, quam circumforanei, qui sese iactant ex familia S. Pauli, passim in illis prouincijs venalem habent.
 Penates, dicuntur spiritus ignis elementi &

cœli, familiares dicti, quasi penes nos nati.
Pentacula, sunt signa, sigilla vel delineamēta mirandis & incognitis aliquādo literis & characterib. implicata, quæ collo appensa credūtur à malignis spiritibus, & fascino quouis præseruare.

Percipiolum, est medicamētum ad morbum comprobatum.

Perdetta, sunt rapæ parua & flaua.

Perdonium, est vinum ex herbis.

Periodus, est celsa, vel musculus vitæ, pulsus per vniuersum corpus discurrens.

Peucedanum, est angelica syluestris.

Phantasmata, sunt spiritus syluestres non diabolici, in desertis habitant, & circa littora maris, cum hominibus imaginatiuis sæpissimè loquuntur, terrefaciunt aliquando, suam originem ducunt ex imaginationibus hominum, quales viui de vel cum mortuis habent. De his lege latius apud Paracelsum expositione prima, quam facit in Euangelium D. Math. cap. 14.

Phionitides, naturales dicuntur inimici, qui sese mutuò persequuntur ad mortē, vt ciconia ranas, felis mures, aranea bufones, &c.

Phoenix, dicitur ignis quinta essentia, item lapis ille philosophorum celebratissimus.

Phylognomia, dicitur ars illa qua hominum proprietates atque natura cognoscitur à facie v-

cie vsque ad pectus, vt ex habitu de cuius-
que ingenio, & promptitudine iudicium
fiat.

Pili zenij, sunt pili circa caudam leporum na-
scentes.

Pilosella, est auricula muris, herba pilosa.

Pinguedinosa, dicuntur quæuis pinguis.

Plumbum philosophorum, est ex antimonio
tractum.

Porabilia, que per os hauriri possunt.

Podagra, est tartarus sinoniæ vel glutinis
albi.

Porosa est hypericon.

Porosum, intellige semen eiusdem.

Præfagium, est præcedens aliquod notabile si-
gnum rei future historiam, ex quo prophe-
tia quandoque sumitur.

Præseruatiua, sunt medicamenta vitam à suis
inimicis & corruptionibus defendentia.

Pressorium, est torcular.

Primales, dicuntur corpora fallacia nobis
ab astris ob oculos posita, de quibus Pa-
racelsus eodem loco super Matthæum fu-
sus disserit: dicuntur aliàs Prumalia.

Pruinum, est prima tartari species.

Pruina, seu pruna, est ignis perficus.

Pulsatiles, arteriæ venæ dicuntur.

Pulpezia vel pulpelxia, est stupor attonitus,
apoplexia, vel syderatio.

Pusta, est faniei digestio, à pure dicta.

Putredo, est generationis materia prima, sed melius.

Putrefactio, pro corruptione sumitur in alteratione m.

Pygmæi, dicuntur homunciones vel subterranei spiritus, quos etiam faculas aut scintillas vocant. Non natos esse perhibent, neque habere parentes, sed non aliter ex corruptione terræ, quam ex equino fimo putrefacto scarabei, generari.

Pyromátia, dicitur ars ex igne præfaga, quum ignis astra se palam faciunt hominibus, ut inde veri noticia prorumpat eius quod queritur, ablato quouis dubio, vel suspicione. Exemplo fit quod de buxo fertur, & folijs eius in ignem projectis, singulis eorum de quibus habetur suspicio, nominibus inscriptis, crepitare fontis folliculum & exillire perhibetur. Non aliter de futuris, cõiecturamultorũ simul, fieri posse putat. Aliud est

Pyrotechnia, hæc solum operatur in præparationem rerũ naturalium ignis adminiculo, sed medio, ac potissimo instrumẽto potius.

Pyrola syluana, vide parthenion.

Q.

Qualitas, dicitur complexio calida vel frigida. Hactenus quatuor qualitates omnium

omniū prædicatę sunt, & quatuor elementis assignatę, cum nihil minus quàm elementa sint, nec ista qualitates, at solum, quod ex elementis generatur, omne hoc, est aut frigidum, aut calidum: Si frigidum, habet in se quandam ingenitam & inditiduatam humiditatem, unde ubicunque humidum, ibi etiam frigidum esse oportet, non aliter de calido & sicco iudicandum. Nam fictitas inest caliditati soli, nec fieri potest ut frigidum sit siccum, aut calidum humidum. Istę complexiones sunt ex Aere sic disponente natura, ut uterque parens, elementum ignis, masculus calidus, sperma siccum aërem habeat. Terra verò frigida mater, menstruosum semen aquam possideat, ut ista simul etiam coniuncta videmus aquam suę terrę, & globulum unum efficere minimum, non fecus atque aërem igni suo semper continuum, spheram unam, illa maiorem, firmamento verò minorem, & ideo medium globum dici, mediamque regionem ætheream elementatam. Ex quibus duobus parentibus generatur omnis fœtus naturę elementaris, sub complexione, vel calida cum sicco per se, vel sicco resoluta, aut sub frigida cum humido per se, vel cum humido coagulato. Hinc fit, ut sæpissimè frigida multa iudicentur ex oculo vel mani-

festo, quæ calida sunt in occulto. Exemplo sit nobis crystalus apparentia frigidus & siccus, in occulto centroque suæ naturæ ramen humidus est, quia nihil aliud quam humidum coagulatum. Item petroleum quod natura sua siccum est resolutum, non perinde ut apparet oculo humidum. Proinde non parvi refert physico, probe cognoscere naturam & complexionem rerum, cum ex suis parentibus, tum ab externis accidentibus in compositione acquisitis. Hæc etiam in artificialibus solutionibus & congelationibus immutari solent. In summam vastus est graduum in qualitatibus labyrinthus, ut non sine maxima fallacia quantumvis exercitatus, hac via transire valeat ad scopum verum recuperandæ sanitatis in medicina. Quod etiam à suis tractationibus deprehenditur, ut quod hoc loco sit affirmatum, alio negetur apertissime. Tum demum ad sacram distinctionis anchoram, eis tanquam ad asylum confugiendum, quibus suum delirium demonstrabitur. Quapropter felicissimum physici ac medici iudicandum est ingenium, quod à confusione physica, non erit in spagyricâ rerum unione, infallibilem semitam deflectere. Hactenus de qualitatibus dictum, ut videat lector aliam esse de his Paracelsi mentem, & infidelium vel Græcorum opinionem.

Quartatio, dicitur summum examē auri, hac via videlicet, vt argenti partes nouem ad vnam auri commisceantur liquatione per ignem. Deinceps aqua stygia vel forti resoluantur ambo simul. Argentum totum in aquam confluit, auro solo subsidente pulueris instar spadicei nigricantiſq; coloris.

Quinta essentia, dicitur spiritualis materia quædam, corporaliter ex omnibus herbis, platis, & alijs quibuscunq; rebus vitā habētibus tracta, & ad summū gradū subtilitatis adducta, per separationē ab omnibus elementis, & impuritatibus: itē vires & virtutes, omniſq; medicina incorruptibilis, in quibuscūq; rebus deliteſcens. Dicitur aliàs rerū forma specifica, quæ si à specie remoueatur, ad suū genus accedit, altiusq; progreditur, donec in cétro quiescat. Quod his tribus characteribus elegātissimè denotatur à Paracello. 2. 4. o. Hoc est per abiectiōnem confusionis & imparitatis impuritatīq; elementorum quatuor, peruenitur ad duplatam quintam essentiam in decade sub vnione creata quiescentem.

Quintum esse cuiuslibet elemēti per se solum, est animal ex eo solo productum.

R.

R Agadiæ, sunt nolæ vel apostemata pudentorum.

Rana, est apostema sub lingua.

Realgar, ex proprio significato, fumus est mineralium, sed metaphoricè sumptum, est in humano corpore vitiosa natura, ex qua nascuntur potissimùm vlcera, estque quadruplex iuxta numerum elementorum: vt realgar aque spuma, natans super aquas: realgar terræ arsenicū: realgar aëris, terrenabin: & realgar ignis, cōiunctio saturnina.

Rebeboia, radix flammulæ maioris.

Rebis, excrementum alui.

Rebus verò, est vltima rerum materia.

Rebisola, est arcanū yrinæ ad ictericiam: quæ si coquatur ac despumetur optimè, post triduum quiescens lapillos rebisoleos edit.

Rebona, idem quod mumia.

Reduc, est puluis quo calcinata metalla & mineralia liquantur, iterū in metallinum regulum redeuntia.

Regale, cimentū est, quo repurgatur aurum.

Relloleum, est virtus ex complexione, vt in hypericone prima virtus est in calido & curatiuo. Accidētalis verò, cherionia & occulta, in eo quòd vermibus aduersetur atque corruptioni.

Refina dicitur pix flaua & pulchra.

Refina auri, est crocus ex auro tractus.

Refina pini, id est, abietis.

Refina

- Resina terræ, est sulphur.
- Resina terre portabilis, est sulphur sublimatū, in liquorē, balsamum, vel oleum redactū.
- Repercussiva, dicuntur medicamenta, fluxiones retrorsum agentia.
- Reuerberatorium, furnus est, in quo per flammam materialia calcinantur.
- Rillus, est instrumētum aurifabrorū, in quod effundunt liquata metalla in formas oblongas.
- Rosea, est idem quod heresypelas.
- Rubedo de nigro, id est, de talco nigro.
- Rubella, est essentia spiritalis, extrahens vi sua solutoria, tincturam à corporibus.

S.

- Sagani, sunt spiritus quatuor elemētorum.
- Salamandri, sunt spiritus ignē inhabitantes, vel ignei homines.
- Saldini, idē quod salamandri, homines quos influenza sustētat, & ex elemento ignis nutriuntur. Vt fuit illa gētilis mulier nomine Ziser, quæ statim atq; infirmabatur, sese in ignem coniiciens reficiebatur & conualescebat, in eo sedens gaudensque, tāquam in aliquo balneo.
- Sal aluminosum, id est, ex alumine plumoso tractum.
- Sal anathron, est sal ex yfnea lapidea tractum.

- Sal crystallinum**, est sal quod ex vrina hominis decoquitur.
- Sal colcotharinum**, est quod ex colcothare vitrioli factum est in alcali.
- Sal congelatum**, nascitur in thermis.
- Sal enixum**, id est resolutum.
- Sal mercurij**, dicitur spiritus vini qui inebriat.
- Sal petræ**, est quod in testudinibus cellarum nascitur in conos oblongos, ex calce resoluta.
- Sal nitrum**, ex terra decoquitur, in quam vrina diutissime coniecta est, vt in caulis ouium, stabulis equorum, boum & aliorum animalium.
- Sal practicū**, fit ex mixtura salis petræ cum sale armoniaco partib. æqualibus, in olla figulina nō vitreata, filo in cella vinaria suspensa, resolutione penetrat sal extrinsecus adhaerens ollæ, quod singulis denis vel duodenis diebus abradendum est.
- Sal sciffum**, sedentali, & alumen sciffum, idē sunt.
- Sal resolutum externum**, est quando quis aliquid comedens, sal esse existimat, omniaque falsa sibi videntur.
- Saltz, fultz, vel Selenipum**, est falsugo vel muria salis, ex sale resoluto frigore, vel humiditate penuarij vel cellæ vinaræ.
- Sal taberzet**, est omnium albiſſimum tartarū.

Sal tabari, est sal alembrot.
Sallena, species est salis petræ.
Samech, est tartarum.
Sandaraca, est auripigmentum.
Sanguis calcetis, id est, instar calcis acer & albus.
Saphirea materia, est liquor, in quo non est aliqua impuritas vel corruptio, sed est liquidum ab impuro quouis segregatum.
Sapo sapientiz, est sal commune præparatum.
Saxifraga, vel saxifragia, dicuntur omnia, quæ calculum, lapidem, aut arenam expellunt.
Saxifragus, est crystallus pallidus, supra citrinolus vocatus est.
Scacurcula, est spiritus ossis de corde cerui.
Scaiolæ, sunt spirituales mentis & animi vires, proprietates, virtutes, atque potentiz, quæ iuxta numerum elementorū sunt quadruplices. Sūt rotæ quatuor ignei currus, quo raptus est Elias in cælum, quæ lumunt originem ex animo & mente hominis, à quo recedunt, & in quem iterum reflectuntur. Sunt quidē phantasia, imaginatio, speculatio, & agnata fides. Sunt etiam & præcipuè quatuor illi principes articuli totius nostræ fidei Christianæ, vti Baptisus, Fides in Christo Iesu, Sumptio sacramenti cœnæ Domini, & Charitas in proximum, quæ fidei fructus maturos exhibet. Per quæ omnia, nedum

vitam longam, sed etiam æternam consequimur. De his latius lege Paracelsum in Eucharistia, & expositionis libro de Cœna Domini, & audies quæ satisfaciant animo pietatis & veritatis audio.

Scirona, est ros autumnus.

Scuma, idem quod squama.

Sebel, panniculus est oculorum ex venarum inflatione.

Seta croa, supra sectarum flos, ad macem interpretati sumus transpositione, quod alij viderentur longius rê à rore marino, & croco petere.

Sedatiua medicaméta, sunt vt mitigatiua dolorum quietem ægris adferentia, simul curatiua & sanatiua.

Semen veneris, dicuntur squamę æris.

Senio maximus, est author vitæ longæ.

Sephirus, est apostema durum & exiccatum.

Seraphin, est ineffabilis virtus, & immensa potentia cœli, & præsertim angelicus chorus & schola cœlestis.

Serpheta, est medicina lapidem liquefaciens.

Serpentina Pedemontana, est insignis herba vulneraria.

Sibar, est argentum viuum, item stella erura.

Sibedata, est hirundinaria.

Silo, est terra.

Similitudines, dicuntur figuræ cœlestes, quæ rebus

rebus aſſimilantur nos concernentibus.

Simus, eſt gilla, vide ſuprà.

Sinonia, eſt gluten album articularum.

Sirones, ſunt puſtulæ ſcabierum in manibus præfertim.

Sirza, eſt eſchara.

Sol in homine, eſt inuiſibilis ignis influens à ſole cœleſti, fouens natiuum ignem in homine.

Soladini ſunt ſpiritus corporei in igne degeneres inuiſibili.

Somnia, ſunt operationes, quæ ſiunt inter dormiendum ab aſtris & ſideribus in homine.

Sonath, quære Anthos.

Sophia herba, conſolidarum eſt ſpecies nobiliſſima, quo fit vt nonnunquam aurea nominetur, nondum quibusuis cognita. Illyricis verò & Liburnis familiariſſima. Si folium eius ore maſticetur, labia contrahit, & ſuper caulem exiſtens adhuc laceretur, per ſeipſum cõſolidatur, nobiliſſima dulcedine pollet ac balfamo.

Sophiſtæ, ſunt magiſtri noſtri, qui ſe præſumunt omnium ſapientiſſimos, omnia ſcire ac intelligere, nihil etiam ignorare, cum nihil ſit iſtorum Doctorum Græcorum ſapientia, præter meram ſtultitiam, eloquentia, vel facilitate linguæ potiùs, aſtu faſtuque palliatam, captioſiſq; munitâ ſyllogiſmis, quorù

omniū si neget principia, mox ruit eorum
Gigantum fabrica Nembrothica.

Sortilegium, est præfagium spirituum.

Spagyris, vel spagyricus, dicitur quicumq; no-
uit optimè discernere verū à falso, à bono
sequestrare malum, & impurum à puro se-
gregare, separare, & abijcere binarium, vni-
tate seruata.

Spara, est vis mineralis ex Ilech primæ substan-
tiæ, ex primo ente, id est, ex maioribus mi-
neralibus.

Sparallium, clyster vterinus.

Sperma aquæ fortis, est eius feculentia.

Sperniolum vel sperniola, est cruor, liquor, vel
sperma ranarum, viscosa & mucilaginosa
materia in aquis concreta.

Spiritus animalis, est vis animæ, per quā cor-
pus appropinquat, acquisita similitudine,
ad cœli proportionem adæquatam & in-
corruptam.

Spongiæ syluana, sunt folia porosæ.

Squinantia, est apostema colli.

Stannar, est mater metallorum, fumus occul-
tus, ex quo metalla generantur.

Staraphaxar, est medicamentum sistens, à sta-
re faciendo dictum, vt creditur.

Stellio adustus, est cinnabrium.

Stibium, est antimonium, alias sulphur nigrū.

Stiptica, sunt medicamenta constipantia &
exiccantia. Struma,

- Struma**, est botium.
- Succubus**, est spiritus nocturnus muliebris, il-
ludens hominibus dormiendum inter, ac
si rem haberent cum venere. Masculus im-
ponens mulieribus, incubus dicitur.
- Suffo**, est panis porcinus.
- Sulphur vitriolatum**, est sulphur à vitriolo de-
coctione tractum per aquam cōmunem,
cui innatat.
- Sulphur rerum**, est earum quinta essentia.
- Supermonicum**, est ænigmaticum.
- Sylo**, dicitur totus mundus.
- Sylphes**, dicuntur pygmæi.
- Syluestres**, aut Syluani, sunt aërei homines, &
spiritus aërei. Syluestres homines nemora
desertaq; loca sylvarum inhabitates, nobis
statura multò proceriores ac robustiores,
qui loqui nesciunt. Quandoq; talis à Ger-
manis mercatorib. captus, quem non vsq;
adèd strictè retinuerunt secum, cibum &
potum apponentes, edere tamen aut bibe-
re noluit, neq; loqui. Timore maximo per-
cussus, & anxietate continua post tertium
diem occubuit. Diutius inter homines vi-
uere non posse perhibetur, vt monstrū con-
tra naturam ortum inter animantia natu-
ralia, præsertim ratione prædita.
- Syphita praua**, morbus est, vulgò chorea S. Vi-
ti dicta.

Syphita stricta, morbus est phâtafticus ambu-
lonum, noctu inter dormiendum.

Syrenes, sunt monstra marina ex Nymphis
nata.

T.

TAlk, & talcum, est materia pellucida splen-
dens & clara ynionum similitudine, te-
nuissimis folijs compacta, & scissilis, cuius
quatuor species existunt, alba, flaua, rubea,
& nigra.

Talus, est lumbricus.

Tartarum, est vini calculus, aut lapis vasorum
lateribus adhærens.

Tartarus, à similitudine dicitur à Paracelso cal-
culus in homine, tenum lapis, & arena, re-
liquorum quoque membrorum, vt gluti-
nis albi, cuius tartarum podagræ causam
ponit.

Telon, dicitur ignis tanquam telum.

Temperatum, est omne quod propriam natu-
ram domat frænâq; aliam admittendo, vt
est vinum adustum, vel aqua ardens.

Tenacitas glutinis, est resina mineralis, vt re-
sina pini est abietis, terebinthina laricis.

Tereniabin, est pinguedo manne. Est etiâ mel
syluestre tédens ad modicam nigredinem,
non ex apibus, sed ex aëre decidens in cam-
pos, arbores, & herbas, dulce quemadmo-
dum aliud mel. Reperitur in bona quanti-
tate

rate mensibus æstiuis, Iunio, Iulio, & Augusto. Veteres threr vocauerunt.

Terra auri, est lithargyrium aureum.

Terra argenti, lithargyrium argenteum.

Terra fidelis, est argentum, quod aliàs terra est coelestis, & coelum terrestre, pro luna si sumatur argentum, qua etiam ratione dici posset argentum coeleste, luna.

Terra Hispanica, est vitriolum.

Terrelati, sunt spiritus corporei in terra degeneres.

Testa, corporis humani pellis est.

Thamatica, dicitur ars per quam inuētæ sunt machinarum operationes aëre, vel aqua motæ.

Thaphneus, est medicina mûda & repurgata.

Thisma, est minerarum ductus, aut venæ subterraneæ.

Tinkar, est borax.

Tinctura dicitur, quod colore suo penetrat & tingit alia corpora, vt crocus in aquam iniectus.

Toruscula, dicitur gutta, vt toruscula pini, pro resinæ gutta ex pino vel abiete, toto pro parte sumpto.

Trachfar, est metallum in sua minera adhuc existens.

Trarames, umbrarum sunt & spectrorum inuisibiles, auditæ tamen, actiones.

Trifertes, dicuntur spiritus igne inhabitates.

Trigonum, est spirituum astrorum transmutatio quadruplex, iuxta numerum elementorum quatuor. Vnumquodque regit ac durat ducentos annos. Vt quum trigonum igneum incipit, superni Planetæ suam conjunctionem semper habet in igneo signo, donec trigonum hoc durabit, sic de reliquis.

Tron^o, & Tronossa, dicitur cœlestis ros ex aëre natus, omnium dulcissima species manne, dēsa, tenax, & albissima præ cæteris, ex mercurio regionis mediæ generata, & separata prosum ab omni sulphure & sale, vere & æstate decedit, maneque reperitur folijs arborum adhærens vt alia manna.

Truphat, est occulta virtus minerarum, quæ quodque metallum cogit ac promouet in suum esse prædestinatum.

Turba magna, est astrorum firmamenti cœli innumera multitudo. Est etiã præfagium quod fit ex omnibus, quæ cōtinet inferior elementorum quadruplex mundus.

Turbith minerale, dicitur mercurius absq; vilo corrosiuo in dulcedinem præcipitatus.

V.

VEgetabilia, sunt viridatia, radicem in terra defixam habentia, truncum & ramos in aëre, vt sunt herbæ, plantæ, & arbores.

Veneris

- Veneris gradus**, est mitis atq; dulcis naturæ, viridis vita.
- Verto**, est quarta pars libræ.
- Viltrum philosophorum**, est alembicus, absolute tamen positum, est manica lanea in modum hypocraticæ, vel ut lingua per quam liquores clarificantur.
- Vinum correctum**, est alcohol vini.
- Vinum essatum**, est quod herbarum vires attrahit, vel aliorum quibus affusum fuit.
- Viriditas salis**, est liquor aut oleum eius viride.
- Virgula fossorum**, sunt thesaurorum indices virgæ.
- Viscaleus**, est viscus ramosus arboribus innascens, ut viscus quercinus, malorum, &c.
- Viscus**, proprie est pix decocta ex cimis vel locustis arborum.
- Viscus secundæ generationis**, est cruor qui descendit à salibus.
- Visso**, dicitur supernaturalis spirituum apparitio, hominum oculis quodammodo conspicua.
- Vita testalis**, id est caduca.
- Vitriolum liquefactum**, aut vitriolatum, est vitriolum ex minera tractum, & liquidum, quod coagulari nequit amplius, vel à minera æris, tractum calcanthum.
- Vitriolum novum**, est vitriolum album.
- Vitriolum Romanum**, est quod maximè viret.

Vlcus æstiomenum, est cancrōsum apōstema depācens.

Vlisipona, est herba serpentaria.

Vmbragines, dicuntur pygmæi.

Vmbratiles, aut **vmbratilia**, corpora transmūtata sunt in hominum cōspectum ab astris & suis ascendētib; occultis oblata, quæ non secus atq; lemures apparent oculis, id-que per magicam virtutem & efficaciam.

Vndæ vel **Vndenæ**, dicuntur homines aërei terreniq; spiritus.

Vndosa, dicuntur quorumuis animalium excrementa.

Vnitas Trithemij, est ternarij in vnionem reductio per abiectiōem binarij, estq; supernaturalis & spagyrica: Fundamentum abstrusarum rerum indaginis. Hac posteriore Philosophiæ parte, fit trāsitus ad priorem, per medium Philosophiæ moralis.

Volans, & **Vnquasi**, est argentum viuum.

Volatile, dicitur in genere leuissima quæuis & facile sursum lata materia, vt cinis, puluis, & similia.

Vomitium, dicitur omne medicamentum, quod sursum pellēs per vomitiones purgat.

Vrina, est sal resolutum, generatum in hepate, per suum emunctorium, vt superfluum excrementum salis, à natura pulsum.

Vrina vini, est acetum, vsurpatur pro hominis

nis vrina vinum assiduo bibentis.
 Vulcanij siue Vulcanici, dicuntur operarij vel
 artifices semper circum ignem versantes cu-
 dendo, liquefaciendoque.
 Vzifur, dicitur cinnabaris.

W.

Vvarnas, est acetum Philosophorum.
 Vyismadt, est leprosum, rude, non tractabile
 vel malleabile stannum, liquale tamen.

X.

XEnechtum, est præseruatiuum externum
 contra pestem collo appensum, vt argentū
 viuum auellanae conclusum, & similia.
 Xeninephidei, sunt spiritus quibus iucundum
 est, atque pro delicijs habent, delitescens
 naturæ proprietates occultas hominibus a-
 perire, quibus etiam est concessum.
 Xifinum, dicitur acetum.

Y.

Yrcus, est cuniculus masculus, cuius sanguine
 vitra mollescere putantur & silices, modo
 rebus diaphoreticis impastetur.

Z.

- Z** Aibar, est mercurius.
Zaidir, est venus, aut viride æris.
Zelotum, est mercurius lapideus.
Zephena, circuli sunt extremitatû labiorum
in auribus.
Zerna, dicitur impetigo vlcerata.
Zinck, est metallica marcasita, & mixtura
quædam naturalis ex quatuor metallis im-
maturis, cuprea potissimùm apparet.
Ziniar, est viride æris.
Zonnetti, sunt gnomorum corpora phanta-
stica.
Zuwitter, vel Zytter, est marcasita.

F I N I S .

ONOMASTICON

Theophrasti

Paracelsi eigne außlegüg
elicher seiner wörter vnd pre-
parierungen / Zusammen
gebracht / durch

Doct. Adamen von Bodenstein.

Mit Röm. Kei. Mai. Gnad vnd Freyheit.
Getruckt zu Bascl bey Peter Perma/

Dem Ehrenue-
sten Hochgelehrten Herren
Welchior Wiel/ Statt artzet zu
Solothurn/ meinem getrewen
Discipulo vnd guten Freunde.

Schgelehrter lieber
Herz Doctor/ weil ihr
Büchlin zusammen ge-
samlet/ so da auflegen soltend/
Paracelsische wörter/ vnd be-
schwerdt/ wölle euch beduncken
sie seiend mit frembden additio-
nen besleckt/ Dann da setze einer
dis/ der ander ihenes/ jeder nach
seinem kopff oder anderer leuten
schreiben/ woltind lieber eins ha-
ben das allein Theophrasti we-
re/ So hab ich gedacht euch für-
derlich zu sein vnd vbersenden

2 ij

Vorred.

hiemit diß gering vnd im ersten
anſchau kleinfüges büchlin/aber
koſtlich gut vnd nutzlich dem an-
klopfenden vnd ſuchenden/wel-
ches ich auß Theophrasto zuſam-
men gebracht vn̄ nichts auß mei-
nem geduncken verendert/ dar-
von noch darzu gethan/weil ich
weiß/das er keines helffers in al-
lem ſeinem ſchreibē bedarff noch
einiger explanation/ Sonders
für ſich ſelbs in einē buch zu dem
andern ſich wol explicirt/wie er
dann in einer beſondern Episto-
la ſolchs bezeuget vnd ſonſt an
etlichen orten mehr/ Zu dem das
ichs erfahren/ was irthumb
vnd vbels erwachset/wann di-
ſem thewren authori ſeine bücher
abgeſtolen vnd von den ſtälern
aufgeben werden als werends
ihre werck/dann ob etliche wol
merz

Vorred.

merckend wie brächtisch vnd polsterisch ire hochfart sich auffthut zu gebären/ doch nur ein gestollens nichtigs meußlin one haar/ ganz gründig vnd schebig herfür treucht/ so ist's doch bey dē einfeltigē nit zu vndercheidē zc. Gleichher gestalt auch/ so ein pludermuß darüber gestelt wirdet/ ist oft nicht nur ein wort/ sondern der ganz sentenz verfelscht/ wie dann zu besehen inn explicatione Suauū/ Vñ deren/ so gern Paracelsisch werend (weil der mehrertheil verstendige solches mans discipulis vil glauben geben vnd grosse ehre) ja wann sie ohne arbeit vnd mit gleichfnerēy dahin gereichen künden/ Vnder denen seind so wunderbarliche figmenta haben/ können alle sprachen wie die Campifierer/ das ist/ sie

Vorred.

Können kaum eine gute vnuer-
leumbte/o armer rhetor wiewol
sie dich nicht verstehen/ so müß
geschmähet werdē/ Andere spre-
chend Galenus sey ein guter me-
dicus gewesen (Wiewol er im
grund nichts fattes in einiger me-
dicin hat) Noch wöllen dise jren
verdorbenen abgott die ignoran-
tiam mit scientia conferirn vnd
cōiungirn/legend relationes vñ-
keret herauf/ Lieber Gott wann
wils doch ein ende nemen/ weil
sie (ja wann sie so vil gelehret vñ
kōndten/das jenig/ dessen sie sich
iactieren) gleich erstes angangs
durch die resolutiones corporum
weder Parmenidis noch Ari-
stotelis noch Galeni principia be-
finden / Theophrasti Paracelsi
aber gar wol/ Vnd jnen mag vil-
leicht kundtbar vñ offenbar sein/
das

Vorred.

Das wegen solcher fundamenten
vnd principien ein vnseglicher
span bey den alten gewesen / vnd
nichts gewisses / dan auch Ana-
ragoras eines andern sinnes / ei-
nes andern Democritus / Leucip-
pus / Empedocles / Thales Mile-
sius / Heraclitus Ephesius / Py-
thagoras / Hesiodus / Homerus /
Zenon / vnd deren vil so ich nicht
erzellen / noch so wöllendts ihre
grosse nârrische gebew mit gwalt
beschirmen / da aber auß eignens
frem schreiben die eckstein / funda-
tion vnd fundament löchericht /
sandig / schlipfferig / wirt besun-
den / Was nun beschehen in often-
tirung der altē ingeniorū / lassen
ich beruhē / wan es nit zu nach-
theil Gottes ehre / der warheit
vnd menschlicher gesundheit ge-
reichen thut / Dan ich achtē mirs

Vorred.

gleich als ein comœdia / darinn
die gemalte personen schön vñnd
lieblich zu hören / Aber w3 medi-
cinā anlanget / soll nicht also mit
poeterey zugehen / sondern auß
sattem grund / vñnd in sumā / phy-
sice / das die principia darauff ge-
hawet soll werden / sichtbarlich
durch analysim herfür komindt /
vñ nicht wie die platonischen ied
(als formas cōiunctas materia /
bedacht vñnd onmöglichen zu sün-
dern weder durchs einbildē vñnd
gedenck allein) verehret / gehalten
vñnd verwehnet / sondern wissend
sein / Heissend euch Galenū sein
practick auff seine theoricā gestel-
let weisen / lassend euch cassia ex-
tractionē / salsam parillam / lignū
indicum / hydrargirey vnctiones /
fomentationes / corrosiones zeigē
Warumb beharrents nicht lieber
in

Vorred.

in seinen ædificiis weil sie so herrlich eher dan der balbirern vñ zuzeiten impostoren vnd carnificū/ ja es seind newe krankheiten sagends/ Vorzeiten waren alte/vñ geltend die authoritates mehrer dan demōstrationes/ Ha/ha/hæ/ was vnterfangends dan die leut mit altē schreiben zubethören/darinn kein nutz/darinn vns als wenig fruchtbarlichs begegnet mag/ als wenig der ferndrig zerschmolzener schnee dem diß jährigen zuhilff komē kan/ Was wollends dan der jugend ire köpff mit einbildungen vnd vnnützen regulen zerstören? Nun das sag ich derhalben/auff dz jr euch in beschreibung der bücher Paracelsi/oder seiner vocabulorū artis/oder terminis zu entscheidē habind/wz sein vnd nicht sein sey/auch das

Vorred.

der alten schreiben vnd die seinigē
nicht auß einem grundt / viel we-
niger verglichen mögen werden /
Lesend diß büchlin / das sein Pa-
racelsi ist / nicht mein / So ich et-
was schreiben werd das mein ist /
werden ichs mit nichten / mit ei-
nes solchen gewaltigen / thewren
Mannes schreiben vermengen /
welcher mein lieber Præceptor
vnd vō dem Barmherzigē Gott /
also hoch mit verstandt begabet
gewesen / das kein mangel noch
gebrest in seinem schreiben in me-
dicina gefunden kan werden / ja
solcher herrlicher das ich nicht
glauben kan / das wir alle in der
welt / gelehrte leut / mit zammen-
hauffung alle vnserer geschicklich-
heit / möchtē ime verglichen wer-
den / daß was wir schon von ime
vñnd anderen gelehret / das ist
gegen

Vorred.

gegen seiner weißheit nur stuck
werck/bey jme aber warē singula
et vniuersa dona/ Also das wir
dem ewigen Gott zum höchsten
danckbar sein sollen zu vorderst/
vmb seine mildte that welche er
ihme vergabet/ nicht verblieben
noch zu verbergen zugelassen/vñ
darnach Theophrasto lob sagen
für seine getrewe schrifften/ die
wir mit nichten erbettern künden
noch zur zeit/vil weniger besud-
len mit der heydmischen schreibē/
Vñd was wir gleich wol nicht
verstehen/wir nicht nach vnserm
sinne/der zu viel ringuerständig
ist/torquieren vñ auflegen sol-
len/Sonders eher lassen bleiben/
dañ ders verstehen soll dem wirt
es geben werden/vñndbedenck-
lich seher was die frommen vñpar-
theischen gelehrte von ihme auch
andern

Vorred.

andern medicis sentirt vnnnd be-
kannt/ Sehet ane des gewaltis-
gen Erasmi roterodami Gott-
seligen manns schreiben/welchs
er an Melanthonē gethan sagen-
de/ Lieber Philippe ich bin jetz 4.
monat hefftig krank/erstlich het
ich grimmen des bauchs/darnach
auffstossen vnd erbrechens/auf
welchem mein ganz corpus be-
findet schwachheit vnnnd verder-
bung/ die arzet vñ mein corpus
seind zweitrachtig/dan alles so
sie mir eingeben hat mir schaden
gebracht/dann nach dem mater-
lichen durchlauff erzeiget sich ein
geschwår/dardurch ich zu vnlei-
dlicher vnrhue kam/Der beruf-
fet wünder arzet hat mich mit wi-
derwertigen pflastern gar nahe
hin zum todt gericht/zuletzt mit
der slieten geöffnet 2c. Anno 30.
den

Vorred.

den siebenden Julij. Item den
neundren Julij Anno eodem ad
Johannem Hentellū/ Ich was
franck vnd weil die medici mein
anligen nicht erkenneneten/ habens
nichts angericht dan dz sie mich
hefftig gepeiniget. Was zu Pa-
racelsō: also/ Es ist nicht auß
der weise einem Medico durch
welchen Gott vnsere krefft des
leibes erlengeret / zu wünschen
ewige thue seiner Seele: Mich
wundert vber die masse / die
weil mich nur ein einiges mal ge-
sehen / wie müglich / das du als
so wie mir ist / wissen mögigt /
Deine kunst werden ich dir nicht
künden bezalen / aber mein guten
willen versprechē ich / Gott wöl-
le verschaffen das du zu Basel
wonen thüest.

Dif mein schreiben Herz Do-
ctor

Vorrb.

etor Melchior ist etwas geschrit-
ten vom inhalt dises onomastici/
des achtend nicht/beger weder
procurator/aduocat noch rhetor
darmit zusein/ gefallen euch also
halten ichs wol/binder warheit
gefellig/freundt werden ich all-
zeit wol bekomen durch die gaa-
ben so mir von Gott durch Pa-
racelsum gnediglichē verliehen/
wie jr auch teglichen erkundigē/
ob ich gleich wol neidler hab/sind
gott gnedighen beohlen/ Ob
jhr inn gestimpter Balsamischer
zeit vnsern Helleborū angesam-
let/ fac sciam. Vale/ datum
Basel Septembris 28. 1574.

Sagend viel guter nacht dem
Ehren vnd notuesten/weisen/
Herren/Schultheiß Ruchi vnd
Herren Wernher Saler/ Disem
ich den Labyrinthum hieneben
schicken

Vorred.

Schicken sampt andern so ich ver-
gangens Augusto mense in truck
geben/ excusabis das ichs nicht
eher ihme zugeschickt/ vnd sind
fleissig/ das ihr ewere vernach-
barorten medicos vbertreffend
(wie ihr einen loblichen guten an-
fang gethan/) mit sensfmut vnd
würcklichen exempeln/ so wirdt
gott seinen segen reichlich hinzu-
thun/ Domini Montfortij
librum quoque mitto
eum lege & remitte.

1
ONOMASTICVM.

Paracelsischer Wörter
bedeutung vnd auß-
legung.

DECH, id est, internus
opifex in homine.

Adamita: lythiasis pro-
pria.

Aestiomenum, Kalt-
brandt.

Aeschphara, caro mortua, faulfleisch.
Agresten, tartarus acutus lapillofus: o-
mnis enim acetositas procedit ex sa-
libus de minera vitriolata; alumine
permixta.

Agallia, Aquilegia spinosa, resta
bouis.

Alumen rochum, crudum.

Alumen plumosum, sulphur album
non vrens.

Alabastrinus tartarus, durissimus al-
bus.

Alandahal, colocynthis.

2 O N O M A S T I C V M

Alumen iamenum, album vt creta, sed dulce.

Albugo oculi, der nagel so ime aug wachset.

Alcool vini, vinum ardens ita rectificatum, vt incensum nullam humiditatem relinquat.

Alcali, sal ex cinere aut calce extractū, als wann du ein Traude oder ander ding zu aschen brenst/ ein laugen auß dieser aschen machest/ dann die laugen einsüdest/ so bleibet im boden sein salz/ ist's alcali.

Alopicia, Erbgründr.

Achimilla, Sanicula.

Althea, heylandr.

Alcanna, gwacicum.

Alcool, sine tactu puluis, siue res tenuissima cuiusque rei, güsel.

Allahol, vnguētum constringens ligamenta, in vlceribus sancti Quirini optimè valens. constans ex $\frac{3}{4}$ j. salis anathron, ex $\frac{3}{4}$ ss. anodi, & olei de spica quantum sufficit, vt fiat vnguentum.

Axungia de mummia, medulla.

Amal-

Amalgama, compositio corporis alterius in corpus suum, hoc est quando in vnum corpus duo corpora transeunt.

Amnis alcalizatus, aqua ducta per calces terrarum, & per elementatas aquas, id est imbres.

Antrax, apostema radicale vom blüt gedreben / auß der ersten wurzel der selbigen adern / gleich dem blütreißern mit seinem eigenem emunctorio.

Antarit, Mercurius.

Anthera de flammula iuniperi, spongia citrina crescens in iunipero.

Anthera, das gelb büßlin so inwendig der blümen ist: sed nobis est extracta medicina de hyacinthis.

Anthera interdum significat extractionem siue medicinam ex hyacinthis.

Anthos, flos rorismarini, sed nobis est medicina extracta ex perlis, & segregata à suo corpore.

Anthos maior, tartarus consolidatus.

4 ONOMASTICVM

Anathron, aut **Anachthron**, id est sal quod in petris crescit.

Aniadus, rerum efficacitas.

Anodus, **Arladar**, vel **Realgar adustū**.

Apraculus, caractir quem **Campifatores** inscribunt bapyro, qua circūligant panericium, & eius opera tribus horis sedant dolorem, & sic sanant caractiristicè.

Aqua, omne id quod succum siue humorem in se habet, & dissolutum citra ignem est.

Aquositas, res quæ assimilatur suæ essentiæ propriæ, & tamen non est, veluti prior egrediens liquor est de liquoribus.

Aqua Saturnea, generata ex tribus primis mercurialibus & resoluta à lapillis diaphanis, sunt aquæ, coeruleæ, acetosæ, veluti in **Göppingers** & **Wetteraw** / alijsque in locis.

Aqua lubricata, **Mucilaginosa**, sicut est mustum, serum separatum, succus & omne confectū, vt sunt **hypocras** / **Claret** / potiones, ex liquiritia & aliæ permixtiones, iuleb & cætera saccharo condimenta.

Aqua

Aqua fecum vini, calcinatus cinis de fecibus vini in albedinē, & eouſq; vt nullum fumum amplius vel vaporem iniectus carbonibus à ſe dimittat, poſtmodum ſolutus per ſe.

Aqua vitæ, quando vinum optimum rubeum exponitur gelu, tunc materia quæ congelatur ex eo nihil valet, ſed alia pars vini congelationi reſiſtens, eſt aqua vitæ: hæc enim etſi in glacie, niue, & frigore per multos dies reſoſita ſit, congelatur minimè.

Arbor maris, corallus. cuius *preparation iſſe eine alſo* R. Liquoris Coralli ꝑj. Salis gemmæ, Anathron, ana ꝑj. *reducirſ* in ſecundum alembicum.

Ares, natura prima rerum, qui formã vel ſpeciem rerum ordinat.

Archeus, diſpoſitio naturæ. natura ita diſpoſita & conſeruatrix rerum.

Arles, cryſtallus à liquoribus factus, lapillus ſicut ametyſtus.

Arcanum, quod non habet gradum.

Arladar, reſigal aduſtum vel calcinatum. *anodus der dödrot die freſ-*

6 O N O M A S T I C V M

selen, ferruginem, vnd züchet ein solches wasser herauß / daß es schier zwen tag vnochläßlich fleisset / wann dasselbig fließen auffhört / ist die wunde rot.

Aristolochia alba, faniculus albus, vel alchimilla alba.

Aruina, menschen schmer.

Asclytes, humiditas in intestinis.

Asialia, inter asseres crescens vermis, birolla aut eselwurm.

Asthma, pulmonum affectus.

Attramentum, galigen stein.

Attramentum, interdum subintelligitur sulphur rubeum, non vrens, id est vitriolum.

Auripigmentum, res gal, aliud est naturale, constans ex tribus primis: aliud artificiale, & est compositio ex sulphure & vitellis ouorum.

Aurum chyronium, relollaccum.

Aurum potabile, est olenm auri sine corrosiuis creatum.

Azot, mercurius ex corpore transmutatus.

B

Balsamus propriè, wird genennet al les

les so heilet/incarniert vnnnd der
fäulung wehret.

Balsamus de mummijs, est medicina
de carnibus.

Barba iouis, haufwurgen / so auff
den tächern wachst.

Befahar, schwam siue spongia.

Betonna, muscarum spongia, crescit
in nemorib. interficiuntur musce ea.

Botin, terpentina.

Boxus, mistel der Bäumen.

Brunus; vlcus. alioquin dictum S. An-
tonij ignis.

Bubo, schlier / aber bubo ist nicht al-
lein geredt von einem schlier / son-
ders von jedem apostemate daß
innen anfahet vnnnd aussen ane
ein loch machet / vnnnd wirt das
membrum narcoticum / daß / so
man durch die wunden sticht /
non sentiunt, vnnnd mögen wol es-
sen vnd tricken / vnd haben kein
schmerzen.

Calx viua extincta, ea quæ iam iam sit
extincta. (batur

Calx extincta, quæ iam dudū eytingue-

Calx folis, aurum calcinatum.

8 O N O M A S T I C V M

Calx lunæ, argentum redactum in calcem aut lazurium.

Calx mercurij, præcipitatus mercurius viuus.

Calx martis, crocus ferri.

Calx iouis, spiritus stanni.

Calx saturni, minium, cerussa.

Cambucca, Kolb: des Schierß geschwisteren.

Camphora, Campfer/sein præparation geschicht in ein weg also:

R. Camphoræ ʒ ij. salis communis ʒ j. salis gemmæ ʒ j. s. olei amigdarum ʒ vj. duc per alembicum.

Camphoratum, das Campfer öl gemacht durch vitellum oui, also:

R. Camphoræ tritæ ʒ ij. vitellorum ouorum ʒ iij. so gar hart zūuoꝝ gesoꝝten sein/vermischt auff dē marmor/stellts zūsoluiren.

Cancrena, Brunus.

Cantharides, Golde Käfer.

Cauterium, res quæ attrahendo (non vesicando) ab carne cutem abstrahit. beschicht durch sulphuris liquefacti, liquoris de colophonia, olei de carabe., tedliches iij. vng/thuris

thuris iij. ʒ. resinæ abietis viij. ʒ. das
vermische ob dem feur/vnd legs
ein mal oð siebē über/gar warm/
vnd wann es eindrocknet/wie-
der warm gemacht/so ziehet es
die handt vnd rufen vom fleisch.

Carena, est vigesima quarta pars
guttæ.

Calx peregrinorum, tartarus.

Cerucula, spiritus ossis de corde
cerui.

Coelifolium, materia mucilaginosâ de
stellis cadens.

Cerotum ex minio, oleum lini cum
cera & minio decoctum ad partes
æquales.

Cherio, natura qua morbi efficiuntur
fani.

Cheiri flores, aurum potabile.

Citrinula, flammula hanensfuß.

Citroneus, gemma.

Citrinulorum pharmacum ex colcos-
tar, vitriolum calcinatum & redu-
ctum in alcali.

Chymolea, der schleim von scher-
messern/wenn mann sie schleiffet.

Chylon, repletio pectoris.

10 O N O M A S T I C V M

Cistvini, mensura vna & dimidia.

Cibrith, sulphur.

Cyclamen, **hirsbrunst.**

Cicatrizans, est res vesicans vt cantharides, flammula.

Contortio, **vergycht.**

Consolidare, carnem **zusammen walen machen.**

Conglutinare, ossa **zusammen wieder leimen.**

Coos, **was inn der haut ligt/ alles sammen / bein/ march/ intestina, ligamenta, vnd alles so nicht außserhalb/ wie accidentia, vt serpigo, vnd sonsten &c.**

Corpus, materia in qua virtus inest.

Constellatio, consensus superiorum inferiorumque.

Consolida regalis, **schwerd wurz/ rittersporen.**

Colica, tartarus resolutus in intestinis. & est morbus fixus.

Corrosiuum dulce, **dz nicht eget/ sondern consumirt/ oleum laterinum preparatum, Oleum philosophorum quod ita fit, R. olei laterini ꝓ j. olei de iuniperis ꝓ ss. olei de myrrha ꝓ ij. Dis oleum**

oleum consumirt verrucas vñ geil
fleisch.

D

Diapensia, *sinaw*.

Diaphanum, relucens.

Diatheſis, effectus ſiue diſpoſitio.

Dracunculus alter, *wilt wäterzungē*.

Duelech, tartarus vel lapis ſpongio-
ſus, id eſt *duſtſtein*.

E

Elisir, medicina fermentata ex ſeptem
metallis.

Elementinum, quod deſcendit ex ma-
tribus, hoc eſt ex elementis.

Emunctorium, centrum morbi.

Ephilatera, coniunctio particularis.

Eruca comunis, ſinapis album.

Ethna, omnis minera ardens.

Emplaſtrum de mummia eſt compo-
ſitio cōſtans ex vncia dimidia mum-
miæ, & refina de botin abluta in a-
qua roſarum quantum ſufficit pro
incorporatione.

Esſera, *leüß ſchiepen / Kompt den
Knappen ſo ſie im berckwerck viel
Eagen ſilber oder talckische ärg
graben / auch denen ſo vitriol*

oder kupfer sieden oder graben/
vnd an den endē /do viel schwe-
bel oder spieß glaß felt.
Essentia melissæ, liquor melissæ.

F

Fabæ pondus, tertia pars scrupuli.

Fabiola, flos fabarum.

Fœdula, pffifferling.

Filex, tanacetum.

Flaccum vitreum, **Kolben.**

Filum arsenicale, filum aluminis plu-
mosi, maceratum in oleo de gilla.
**diesen iungkfrau faden brauche
man zu schnieren die drüsen oder
strumam.**

Flammula, **Hanensfuß.**

Flammula per se, flos flammulæ.

Flammula iuniperi, est spongia citri-
na adhærens iuniperi fruticæ.

Formica morbus, tentigo praua, vel
noli me tangere, Sirci, **Gefress fi-
stel.** in nullo alio loco crescit quàm
in facie, quæ est pars martialis. **Se-
het an bey der nasen ein klein rüf-
lin /so mannes kranzer /so seyffe-
retz**

res / & magis crescit.
 Fumus aut fulgor metallorum, arsenicus.
 Fungus, **Schwam**.
 Fugile, **Ohren myzel**.

G

Gnomi sive Zonet, corpus phantasticum, quod vitam in terris vel montibus gerit.
Gelutra, herba carlina, & interdum liquor pulegij, **Eberwurcz**.
Gelon, folium.
Gemma tartarea, lapis generatus ex diaphano & perspicuo.
Gela, congela.
Gilla, est mastix.
Gluten album, sinophia, liquor mineralis omnib. qui inest iuncturis externis, nō internis. & ubi gluten, illic & locus tartari: **ist** proprie **dz glied wasser bey den** physicis / **wirt von chyrurgis Zinofia genere**.
Glacies dura, crystallus.
Grando, paruulus lapillus, qui emingitur ut arenula, & generatus à liquido per salera.

14 O N O M A S T I C V M

Gummi arabicum, citrinum id gummi, quod repositum in aquam, citò resoluitur in aquam.

Gummi quatuor, oppopanacum, serapinum, galbanum, bedellium.

H

Harmel, dreibömer.

Halcyon, eyßvogel.

Harnumos, nitrum.

Hydropiper, rot wasser kraut / persicaria.

Hypoglossum, auffenbletter / vularia.

Hydrophorbia, wassergall. vesica que portendit lepram.

Herpes mordax, æsthiomenum, der wolff.

Helotropium non dicimus esse Cicoream, sonnenwirbel / sed melissam: nam nulla est herba quæ magis sanguinem purgat & solem sequitur, nõ cum planta, sed in virtutibus.

Humiditas, das ein lebendigs auffenthalret / damit es nicht außdorret.

Herysypella, ölshendel / vel sant Quirins büß / vel S. Johannis büß.
lassa

I

Iassa, iacea, finde blümen wie ritzer /
spöliu / mōnchs kappen / iesus
blümlin.

Itcritia rubea, rotlauff / carfunckel /
gewülck / heilig ding / schöne / & a-
liquando gälsuche / quam priores
suffufiouem sellis, sed falsò nomi-
narunt.

Ileoch, stella volans, quando cadit
tum est quasi ros, & ex rore destilla-
to fit aqua, quæ vocatur ileoch.

Ignis persicus, heiß brandt.

Ilastes, tres primæ, vt est mercurius,
sulphur, sal, die erste materi vor al-
ler schöpfung / das chaos.

Incineratum, de eius cineribus.

Iua porabilis, medicamentum con-
tractis iuuans, so die lamenglieder
auffbringt.

Iua artetica, simplex in contracturam
bonum.

K

Kist, est pondus quindcim grana com-
prehendens.

L

Lato, jedliches metal das schwarz
ist worden.

Lapius demotinus, lapsus in mortem
repentinam.

Larusca, auricula muris vel masarea.

Lac virginis, lac lythargiri, quod sic fit:

Contusum lythargirum coque ace-
to per optimè, postmodum aqua
fontana, & ea aqua recipiet lactis
formam: ist ein gewaltig experi-
ment in Naht/ so tücher darein
genezet vnd vbergeschlagen
weeden.

Lacerta, die höle des fleischs vnd
leibs.

Laudanum purum, wann lauda-
num dissoluiert/vnd durch de-
scensum distilliert /als dann ist
der liquor am boden.

Laudanum præparatum, wann zum
puro laudano ambar vnd macis
gethan wirdt, nämlich ad ʒj. Lau-
dani puri gr. iij. ambræ, vnd gr. vj.
maceris: dann diese ding præpa-
riren ihn.

Late-

Laterium, lixivium.

Lapis phycus, lapis de prima materia.

Liquor simpliciter geredt / was mit
samt seinem corpus in ein liqui-
dum gehet / als liquor taphi / da ge-
het dz corpus mit samt inn ein
liquidum, also auch die gemmen
vnd corallen.

Liquidum resolutum, quod est liqui-
dum ex primo ente.

Lephanteus tartarus, ein bolus so dz
mittel halter zwischẽ einem stein
vnd laymen / ist tartarus citrinus.

Liquor essentialis, ist der liquor so vñ
inneren gliedern angezoge wirt
vnd fleisch vnd blut macht.

Liquor papaueris vel aliarum herba-
rum, so du ninst kraut / wurzel /
blumen / samen / zerstoß es wol /
thüßts inn ein verbrayte lanten /
südeßts im balneo maris v. tag /
dann sicheßts durch tüchband /
dasselbig seüßts auff warmer a-
schen inn dicke des honigs.

Liquor mummie, oleum transmuta-
tum à mummia, & separatum ab im-
puro suo, quod tam efficax fit, vt

18 ONOMASTICVM

per se fanet & incarnet vlcera quæ-
cunque.

Liquor mandibularum, oleum ex istis
ossibus.

Liquor de colophonia, per alembicū.

Liquor de spica, succus extractus, qui
est liquor, non oleum.

Liquosum, quod in aqua crescit, vt
nenuphar cum floribus.

Locusta, extremitas cuiusque rei.

Lora, ad omnes stipites refertur.

Lumbrici nitri, regenwürm / so im
mist ligent / auch tassi genent.

Lumbrici terrestres, regenwürm so
in der erden ihz wonung nemmen.

M

Masarea, larusca, auricula muris.

Magnalia, dei opera.

Marasita, goldtüs.

Maturatiua, quæ mucilaginem dant,
vt fœnugrecum, semen lini, cepa.

Macula oculi, dz sâl so vber dē stern
des augs wechst.

Marmoreum tartarum, durissimus in-
ter rubeos lapillos.

Magnetinum tartarum, durissimus in-
ter

- ter spongiosos lapillos.
 Materia lapidis physici, materia fixa sine putrefactione.
 Materia saphyrea, liquidum illud, in quo non est materia peccans.
 Macha, ein fliegender Käfer.
 Manna, ros exsiccatus.
 Mandella, semen hellebori albi.
 Meloes vel melaones, schwarz meyen Käfer / im meyen findesto auff den ackern / so man sie zerdruckt / schmeckende wol.
 Mercurialis, springkraut.
 Mercurius, der corpus in welchem sich die eigenschafft erhaltet.
 Menstruum, excrementum matricis & non flos, vt quidam putant, der weiber zeit.
 Melissa, hertzen trost.
 Metaphora, mentagra, S. Vitz dantz.
 Mumia, das march auß den merischen beinen.
 Multi non maturi, most / so noch nicht verlären ist.
 Mucilaginosum, liquor so gestehet wie galret / vnnnd ist inn den dingen / die man südet.

Mucilaginosus retolutus tartarus, retolutus bolus vel lapillus.

Musula, eichhorn. (thier.

Murmentū, glis montanus/murmel

N

Nacta, brustgeschwer/ est quando apostema impregnatis aut lactantibus in mammilla vna vel ambabus exortitur apostema: ist ein hertze/darinn felt ein löchlin in gärer haut od offner/ist rot/die milch wirt hitzig / macht den kindern die läffzē vnd zungen spältig / vñ ist nicht der krebs.

Nectar confectio albuminis ouorum.

Neurha. die haut so vber ein aug gewachsen / oder vber dz ohr in partu puerorum, oder vber das angesicht / aut vuluam.

Nebulgea, ea nebula quæ cadit in pratis supra lapides, videlicet si per octo aut plures dies mane est nebula, cadens ex ea humida resatur nebula, supra lapidem, illicq; arefiens, deinde alio mane iterum est nebula, sicque cæteris diebus mane cadens, ortoq; sole

sole indurescens, tandem istud per
manens in lapide est **stein sal**, & vo-
catur nebulgea.

Nebullia, tereniabin.

Nostoch, species ignis.

Noli me tangere, morbus formix di-
ctus, oder **rentigo**, ferrugo, **gestreß/
Sirey/fistel**.

O

Oleum de kost, **büchen öl** / Das man
aus dem büchen holz brennet.

Oleum lentiscinum, oleum ex cortici-
bus de sileremontano.

Oleum colchotarinum, Das braun
rot öl / so aus dem roten heingen
distilliert wirdt / ist sehr durch-
dringent / saür.

Oleum ex filigine, Das schmalz von
rocken / so man rocken auff ein
heiß eysen legt so gibts schmalz
nebend auffer.

Oleum hyosciami, so bilfen samen
zerquetscht inn öl gelegt / in dige-
stionem gffelt wirdt / darnach die
wässrigkeit darvon separirt /
so restirt am boden oleum: also ist

von papauere vnd anderen auch
zinnerstehen.

Oleum Camphoræ, wann du vermen
gest camphoræ tritæ ʒ ij. mit vitel-
lis ouorum ʒ. iij. hart gesotten/
dann stellest zûsoluieren.

Oleū simpliciter geredt, was durchs
feur wird vnd brenet / oder was
ohne feur wird vnd brenet / das
ist oleum.

Oleum de carabe, distilliert per alem-
bicum.

Oleum de piperibus, 8 gstoffen pfe-
fer / so durch de alembic herüber
gangen.

Oleum de lythargirio, ist also / süde
rein geriebne glett mit gutē acet
auff ʒv. stündt / biß gar eingesü-
det / dan süds mit reinē wasser /
darauf wirt ein mucilago / das
geuß ab / laß euaporirn / was am
boden bleibe ist oleum lythargirij.

Oleum plumbi, bley aschen gesot-
ten inn essig biß ein deyglin wirt
wie ein öl.

Oleum falis, viriditas falis

Orizeum foliarum, aurum in folijs.

Ori-

Orizeum præcipitatū, aurū per aquā
salis vel aliam rem præcipitatum.

**Dicwasser, wann ein wasser gema-
chet wirt/ dz man an cinē gewis-
sen ort brauchen soll.**

P

Panis adustus, brot auß rocken geba-
cken / darnach gedöret daß es in
mörzel zu zerstoßen ist.

Papauer tricici, rot Korn rosen.

Panis S. Ioannis, sant Johans brot/
sonst panis lactus genennet.

Pandalicius, der vngenant, oder
wurm/ passa.

Peucedanum, wilde angelica.

Peruinca oder perbitta, yngriene.

Perdeta, gelb rüben.

Peruersum bitumen, liquor peruersē
digestus, id est, vnuerdaure speiß.

Peripleumonia, d lungen apostema.

Phoenix, quinta essentia ignis.

Phthisis, die verstopffung so begeg-
net auß tartaro/vñ sein curam wi-
der auß tartaro annimpt.

Pinguedo lactis, milch rum.

Pilocum zenij, die weisse har so der
hase vmb den halß hat.

Pinguedo, wann fleisch gefottē wirt/
vnd durch solchs siedē auß ihm
feste gibt. dz ist propriē pinguedo

Pinguedo castoris, ex testiculis aut
totum osseum eius, quia in eo est to-
ta vis eius caloris.

Pleuresis, das scharpffapostema vñ
die brust.

Porrum, ägreffen oder hünner aug.

Prasinum, weißgrien.

Putrefactio, säuung in dz erst wesen.

Pulsatiles, schlaffadern.

Pusta, ein eingeborne digestion des
eyers

Quinta essentia, das arcanum natu-
ra, so das natürlich gesterckt wirt
vber seinen gradum.

Quatuor resinae, galbanum, opopanas-
cum, serapium, ammoniacum.

R

Radix de rapis, die wurz von brens-
kraut/radix flammulae.

Ranula, der frosch/wachst den kins-
dern vnder der zung wie ein frosch.

Rebeboia, die wurgen der grossen
flammulae.

Rebis

- Rebis, vltima materia cibi.
- Relolleum, die krafft so auß der com-
plexion gehet: Complexion aber
nennen wir, das kalt/dz warm/
das feucht/vñ auchdz drocken/
vñ sprechen dz sey virtus relollina.
- Relolleum in hypericone, ist das ac-
cidens ohne compiection.
- Rebolea, mummia.
- Rebisola, concha ex anseris nata. Aber
etwan wirdt rebisola verstanden
daß es seien die steinlin des harn-
wassers/als so der vrina kocht vñ
verschumpet wirdt/nachmalen
in rhū gestelt/so schiessend stein-
lin/diese sein ein arcanū in icteritia.
- Rebona, gedücker menschen dreck.
- Reduc, verbrens zu kalch oder as-
schen: etwan wirts verstanden/
machs zu einer andern figur vñ
form.
- Retortum, ein glasz mit einem krum-
men halß/hat kein alembicum.

S

- Sal resolutum externum, so einer et-
was isset vermeinent es sey ver-
salzen/so laborirt er sale resoluto
externo.

Sal peregrinum, sal gemmæ.

Sal fusum, saltz das im digel vñ feür
geschmelzt od zerflößen worden.

Sal anathron, glass gall.

Sanguis draconis, ein kol d sich selbs
verbrent / als in dem bergen die
da selbs brennen / sind rote strich.

Saxifragus, ist gemeinlich geredt vñ
bleichem cristal / lapide citrinulo.

Sal, das zusamen hafter inn ein
leib.

Saxifragiu, ist ein jedlicher stein d tar-
taru, vñncam, arenam . oder pruinã
dissoluit / zermalet / oder zer-
bricht vnd treibt.

Sapo sapientia, gemein saltz so durch
preparirẽ in wasser verwandelt.

Saxifragia herba, ist ein kurzes rots
kraut / mit der blumen d centau-
rea ähnlich / wann solches kraut
mit wein vber nacht in ein glãse-
rin faß hingestelet wirt / so zer-
bricht das glass. Dis kraut bricht
denstein im menschen.

Sal armoniacum compositum, das
saltz so auß vrina vnd fuligine ge-
kocht wirdt.

Sa-

- Saniculus albus, weiße aristolochia/
ein gewaltigs medicamentum, dē
Kindern so sie ein bruch haben/
wans ihnen in der huppen oder
müßen zu essen geben wirdt.
- Serpentina minor, kleinschlägē kraut.
Semper uua, pyrula, / Klein winter-
grün / Bayen träublin.
- Serpentina, ein hoch wachsendes
wund kraut / in Italia, in Piemōt/
in Libonia nennet mans serpen-
tinam bemontris.
- Sinonia, gluten, gliedwasser.
- Sinochia, weiße corallen / so lind ges-
macht worden.
- Simphitum maius, schwarz wurz.
- Simplicia, ein einig stuck für sich selb.
- Sibedata, hyrundinaria, schwalben-
wurz.
- Sodilago minor, gulden sophia.
- Sperniola, froset leyck / jedoch wirt
dardurch etwan auch verstandē ein
arznei vñ mixtur die gemacht wirt
von ambar, froeschleich, coelifolio, gü-
mi des rechkolders / welchs dōtet vñ
aufzilget die bosheit vñ schmerzē
des freßendē vnd giftigen salzes

- in löchern der offnen schäden S. Quirins oder S. Joannis, büß gennet. sonst ist des spermatis ranarum preparation / daß du dz an der sonne schein stellst einen monat / darnach durch den alembic distillierst / so kansts wieder dentium dolorem vnd in chyrurgicis morbis nützlich anwenden.
- Sparallium, metrenchira, ein ding wirt gebrauchet in d̄ weiber scham wie durch cristin am andern orth.
- Stratum super stratum, wann man ein leger puluers lege so zubereiten soll / daß ein leger / der materia so zubereitet durch das puluer soll werden / vnd also forthin biß das gefeß gnügsam angefüllet / je ein leger umb die ander / dz wirt daß stratum super stratum genennet.
- Sulphur, der saffe oder hartz soda brennet.
- Succus, was von einẽ ding gepresset oder getruet wirt / das kem samen od̄ wurzel sey / dz ist ein saffe.
- Sulphur præparatum, quod per sublimationem ab impuro suo segregatũ est

est, cuius proprietas est conseruare corpus à superfluo humore, & consolidare pulmones.

Sulphur liquefactum, coctum vel positum in vino ardenti.

Sulphuris oleum præparatum, ist dz rot oder weiß oleu sulphuris, welches præparation also ist / R. sulphuris lib. j. olei lini lib. ss. reducirs im sand / distilliers / so geht durch den alembic ein weißes vñ rotes oleum: das weiß ist onnerdlich kalt / ist wider das panaricium, vlcera, estiomena, prunos persicos, vñ herperem / die philosophi sagen dieses sey lac virginis. Das rot ist hefftig warmer art / dienstlich den membris paralyticis, cōtractis, contumptis, vnd dergleichen.

T

Tassus, lumbricus nitri, regenwürm so im mist ihr wouung haben.

Tartarus, ein jedes ding so auß kaltem dissoluierten durch wärme coaguliert worden. Sonst ist gemeinlich bey vielen weinstein.

Tanacetum, alex, farnkraut.

30 ONOMASTICVM

Terminus, ein zyl / auff welches ein
jedliches ding zühersehen hat.

Telon, feür.

Terra sigillata, est terra sancti Pauli, in
uenitur in loco apud Melitenses.

Terdolia, angelica, ostricium trans-
plantatum.

Tubeheleph, ist ein cöposition auß
weissen corallen vnd carabe.

Tinctura, quinta essentia de micro-
cosmo.

V

Varix, spann oder krampffader.

Verto, id est viertē teil eines pfunds.

Vitriolum nouum, weisser galitzen
stein.

Vinum ponticū: wein von Strissen.

Vinum correctum, alcool, das kein
wässeigkeit mehr hat.

Vinca peruinca. groß wintergrün.

Vincetoxicum, hyrundinaria, schwal-
menwurgel.

Viscus, gsorten hartz / gsorten ex lo-
cistis arborum.

Viscalens, der mispel der bäumen.

Viriditas salis, ist liquor salis.

Vlcus ætiomenum, der wolff.

Vlcus

Vlcus cauernofum, ein stinckent loch
so im schenckel einfelt / für vnd für
faul vnd stinck.

Vrtica minor, hab̄er nesselitz.

Y

Yrcus, ein mänlin von dem König-
lin oder Künigelin / so castrirt od̄
verheilt worden. Solches ver-
schnittens Künigelin speiset man
mit steinbrech kraut / eppich / pe-
tersilien / fenichel vnd dergleichen
diureticis, als dann wirt sein blut
zūgebrauchen nach der alten scri-
benten meinung / do sie de san-
guine hirci melden / do es
aber Yrci soll
sein.

F I N I S.

M. D. LXXV.

